

ZSIDÓ ÉLET

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., ERZSÉBET-KÖRÜT 18
TELEFON: 1-363-61.

FELEKEZETI HETILAP

SZERKESZTETTE 1933-1937
KECSKEMÉTI VILMOS

ELŐFIZETÉSI ÁR:
FELEVRE 10 PENGO
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGO

Chanukka egykor és most...

Írta: **Prof. Dr. Heller Bernát**

Nessun maggior dolore, nincs nagyobb fájdalom, mint boldog napokra visszaemlékezni a nyomorúságból. Ennek a fájdalomnak netovábbját idézi fel 1938 chanukkája, ha összevetjük avval a chanukkával, amelyet a makkabeusok maguk ünnepeltek 164-ben K. e. Mérheterlen fájdalom s mégsem térhetünk ki ezen összevetés elől. Szemügyre vesszük a Makkabeusok chanukkáját, melyet ők maguk kivívtak, átéltek, fellobbantottak. Majd szemügyre vesszük az akkor és most lefolyt két évezred halkább chanukkáját. Végül szembenézünk 1938 chanukkájával.

I.

A makkabeusok munkája

Izraelnek történetében is, másutt is gyakran megisméltódott, hogy egy nép más népnek vagyonára, földjére, szabadságára tört, hogy megfenyegette nemzeti létében. De először a makkabeusok korában történt, hogy Izraeltől el akarták ragadni hitét, lelkét, Istenét. Ez az eladdig hallatlan eltökélés Antiochus Epiphanes szír-makedon királyban támadt. Elrendelte, hogy egész rengeteg birodalma egy egységes népet alkosson, eddigi törvények fölaldozásával is. Izraelt hellénné, az egyistenvalló népet, bálványimádó pogánnyá akarta varázsolni. Ez nem sikerült. De sikerült átnevelni békés szántóvetőket, mesterembereket fegyverálló harcosokká, templomi szolgálathoz szokott jámbor papokat félelmetes hadvezérekévé. Ezt az átalakulást misem szemlélteti jobban, mint az, hogy a szabadságharcot megindító Matias papnak öt fia közül négy nyílt csatában hal meg, egy pe-

dig ármányos eselnek esik áldozatul. Már az első nagyobb összeütközésnél Juda leveri s megöli a harcaedzett Apolloniust. Sorra kudarcot vallanak a kipróbált hadvezérek, Seron, Lysias, Georgias és a hírneves Nikanor. A makkabeusok harei di-esősége kivívja Róma és Sparta elismerését, baráti szövetségre lépnek Izraellel.

Ily történelmi helyzetben, ily lelki fölkészültséggel ülték meg az első chanukkát. Nem hivalkodó harsonaszóval, nem mámoros lakomákkal, nem hureolták diadalúton a hadifoglyokat. Útjuk nem gögös diadalút, hanem áhitatos zarándoklás a bálványimádástól megtisztítandó szentélybe. Nem szilaj harci dalok harsogtak itt föl, hanem hálaadó zoltárok szálltak föl a fölszabdult lelkekből. A lelkiismereti szabadság első ünnepét méltán ünnepelték a makkabeusok.

II. Chanukka évezredes

álma

Mindazonáltal chanukkától elválaszthatatlan a fegyveres di-esőség is. S ez a fegyveres di-esőség akadályozta két évezreden át a chanukka érvényesülését. Állami élete megszűnte után a zsidóság elszakott attól, hogy a hareot és a hadi erényeket vallásfőntartó erőként tisztelje. Teljesen belemerült a tóra, a tanulmány művelésébe. A bibliai hőseket is átköltöztette vallástudósokká, nemesak Mózes és Ezrát, hanem Dávidot, Achitofelt is. A makkabeusoknak kevés hely jutott a zsidóság emlékezetében. Még a nevők sem található az egész tanulmányi irodalomban, — itt a család-

dot Hasmoneusoknak nevezik s csak Mathatiást említik névszerint; Judáról, tetteiről, testvéreiről szó nem esik. Az egész hatalmas történelem azzá zsugorodott össze, hogy Antiochus beszenyeyezte a templomot, sertést áldoztatott benne s hogy a győztes Hasmoneusok megtisztították a szentélyt, újra meggyújtották a esodaolajkorsóból a templomi méceset. Teljesen elhomályosult a Makkabeusok könyve, amely pedig méltón sorakozik Szentírásunk legtökéletesebb történelmi szakaszaihoz Sámuel és a Királyok könyvében. Feledésbe merült, csak az Egyház tartotta fönn. A makkabeusok könyve helyébe lépett a Megillath Antiochus, a hatalmas történelem helyébe a esodák mesélgetése. Így pl. Nikanor nem félelmetes ütközetben esik el, hanem Ehad-szerű ravasz esel áldozataképen. Az igazi chanukka emléke évszázados álomba merült.

III. Chanukka 1938.

Az újkor — kivált a mi korunk — fokozódó megértéssel ünnepli a chanukkát. Régi történelmi forrásokban chanukka neve *la-fóta*, görögül a világosság ünnepe. Fölvilágosodottság szabadság-vágygal jár. Minden szabadság koronája pedig a gondolkodásnak, a meggyőződésnek, a hitnek szabadsága. Nincs eszmény ennél magasabb, nincs martyrium szentebb a meggyőződés szabadságáért elszenvedett martyriumnál. S vajjon mely nemzet fia értené ezt át teljesebben, mint a magyar! Hisz a magyar történelem Boesky, Bethlen, Rákóczi, Thököly, Batthyány, Kossuth és

Deákon át Felsőmagyarország napjainkban való fölzsabadulásáig legnemesebb törekvéseiben küzdelem ezért a szabadságért.

S ép a mi napjaink tüntetik fel a nagy hasonlóságot a makka-beusi időkkel. Akkor is szétszaggatták a törököket, akkor is fölperzselték a szentélyt. Antiochus Epiphanes is elrendeli, hogy egész birodalma egységes népet alkosson, hogy minden nép és egyén mondjon le megkülönböztető vonásairól, áldozza fel hagyományait, addigi törvényeit, alkotmányát (I. Makkab. I. 41—42.) Lysias, Antiochus vezére és tanácsadója azt javasolja királynak: Nyujtsunk jobbot Izraelnek, szerezzünk békét, engedjük meg, hogy megint saját törvényeik útján járjanak, mint hajdanta, mert egyedül azért, hogy eltiltottuk őket ősi törvényüktől, csak ezért lőzöngának és küzdöttek ellenünk (I. Makk. VI. 58

—59). Uralmának, életének alonyán ezt maga Antiochus is belátja.

Akkor is szorongatott néplelekből kifakadt a sóhaj: Mire való nekünk még az élet? (I. Makk. II. 13.). Az emberi nagyság megnyilatkozása: Fortia agere et fortia pati, nagyság a cselekvésben, nagyság a szenvedésben. A makka-beusi kornak megadatott mind a kettő: Nagy szenvedés nagy cselekedetekre ösztönözte. A mi korunk zsidóságának annyi fortia pati jutott ki, mint bármely nemzedéknek. Szünetelés kohója hadd acélosítsa közösségünket nagy emlékezésre, köztisztviselésre. Ma sincs egyéb tanácsunk, mint amellyel Mathathias bücsüztött fiaitól, népétől: Legyetek erősek, tartsatok ki a Tóra, a zsidóság mellett, csak innen várható megbeesülés, menekvés.

Akiket a Felvidék zsidósága adott

(Folytatás)
III.

Deutsch Ignác (Vágvece) festőművész, *Dux Zsigmond* (Pozsony) festőművész, *Ehrenreich Izsák* (Pozsony) vésnökművész, fiai *Móritz* és *Sándor* további hírnevet szereztek: *Engel József* (Sátoraljaújhely) szobrász, a Széchenyi szobor, további számos külföldi szobor alkotója; *Fejér Lajos* (Máramarossziget) építész, az ország legnagyobb építési irodájának alapítója, a budapesti kislakás építkezés megindítója; *Forbáth Imre* (Érsekújvár) mérnök, műegyetemi magántanár, *Frankl Gyula* (Csaca, Trenesén m.) festőművész, *Fuchs Emil* (Trenesén) szobrász, festő- és éremművész, Londonban, Párisban és Newyorkban aratott nagy sikereket; *Fürst Mór* (Bazin) plakett- és éremművész, Amerikában szerzett hírt és dicsőséget munkásságával; *Garzó Bertalan* (Ungvár) festő, a Műcsarnokban többször díjat nyert; *Gimes Lajos* (Miskolc) festő, elnyerte az Esterházy díjat és a Lipótvárosi Kaszinó nagydíját; *Glatler Ármán* (Kassa) festő, (fia Gyula, aki Münchenben született, a legkeresettebb arcképfestő volt Magyarországon); *Gross Béla* (Miskolc) festő, képei a Szépművészeti Múzeumban; *Hegedűs Ármán* (Szécsény) építész, a Gellértfürdő tervezője; *Jándi Dávid* (Jánd, Bereg m.) festő, a nagybányai művésztelep tagja, kiállított több gyűjteményes kiállításon a Nemzeti Szalonban;

Loránt Zsigmond (Rovno, Trenesén m.) építész, számos külföldi és hazai középület tervezője; *Mester Jenő* (Maklár, Heves m.) szobrász, több műve a Szépművészeti Múzeumban; *Pap Géza* (Ungvár) festő, kiállított a Műcsarnokban és a külföldön; *Pallák Zsigmond* (Pozsony) a múlt század legismertebb magyar fametszője, *Pár Bertalan* (Bábarszék, Zólyom m.) festő, külföldön is szép sikereket ért el; *Schönberger Armand* (Galgóc) festő, az expressionista irány elismert képviselője, *Schubert Ernő* (Bácsfa) festő, Budapesten és Bécsben állított ki, *Schwartz István* (Nyitra) szobrász és éremművész, a bécsi iparművészeti iskola tanára, *Spiró Ede* (Pozsony) festő, külföldön aratta nagy

sikereit, *Tyroler József* (Alsókubin) illusztrátor, fa- réz és acélmetsző, a Kossuth bankok rajzolója, *Vedres Márk* (Ungvár) szobrász, számos külföldi és hazai díjat nyert el; *Ziffer Sándor* (Eger) festő, a naturalista irányzat híve.

Zenészek, énekesek, színészek

IV.

Dick Marcell (Miskolc) hegedűművész külföldön kvartettjével aratott szép sikereket; *Ellenbogen Adolf* (Miskolc) hegedűművész, a Nemzeti Színház első hegedűse és zenekarmestere, számos népszerű csárdás és kőrmagyar szerzője; *Farkas Sándor* (Máramarossziget) operanékes, az Opera tagja; *Feld Zsigmond* (Spác, Pozsony m.) híres német, majd magyar színész, a városligeti Feld Színház alapítója; *Gábor József* (Balassagyarmat) operanékes, az Opera tagja; *Gyöngyi Izsó* (Miskolc) színész és író, híres komikus; *Hauser Miska* (Pozsony) a negyvenes évek híres hegedűse, aki bejárta az egész világot és mindenütt nagy sikert aratott; *Herzfeld Viktor* (Pozsony) zeneszerző, a Zeneakadémia tanára, zenepedagógus; *Janovics Jenő* (Ungvár) színész, színgigazgató és dramaturg, szakirodalmi munkássága is igen kiváló; *Ketenberg Leó* (Rózsahegy) zongoraművész a berlini zeneművészeti főiskola volt tanára és a porosz minisztérium zenei referense, a német zenei élet szervezője; *Király Ernő* (Kiskeszi, Nyitra m.) híres operettszínész; *Landau Lipót* (Varanno, Zemplén m.) a hamburgi opera népszerű tenoristája; *Lazarus Adolf* (Stomfa, Pozsony m.) külföldi sikerei után a Dohány-u.-i templom főkantora lett; *Major J. Gyula* (Kassa) zeneszerző, több opera alkotója, ismert zenepedagógus; *Pogány Ferenc* (Máramarossziget) operanékes, az Operaház tagja; *Polonai Elemér* (Sátoraljaújhely) zongoraművész, zeneszerző, a Nemzeti Zenede tanára; *Reinhardt Henrik* (Pozsony) zeneszerző és zenekritikus, a bécsi lapok kritikusa, művei is ott kerültek színpadra; *Reinhardt Miksa* (Bazin) híres rendező színész és színgigazgató, a salzburgi ünnepi játékok rendezője; *Reményi Ede* (Eger) a világhírű hegedűművész, ő szerezte meg hegedűjével a Petőfi és Széchenyi szobor alapot, mint zeneszerző is nagyot alkotott; *Rózsavölgyi Márk* (Balassagyarmat) zeneszerző, az első csárdás szerzője, akinek Petőfi is verset írt, *Strakosch Sándor* (Eperjes) híres német színész, mint szavalóművész beutazta a világot; *Strauss Lajos* (Pozsony) hegedűművész, a londoni Filharmoniai Társaság zeneigazgatója; *Szigeti József* (Máramarossziget) hegedűművész, egyike a világ legnagyobb hegedűseinek. (Legközelebb közéleti férfiak és rabbi).

KÖNYVESHÁZ és KÖNYVKÖLCSONZÓ
Budapest, II., Bem József-u. 12. sz.
A budaiak legnívósabb kölcson-
könyvtára megnyit

Leíró a fordító írta. Fordításokat a világ bármely nyelvére eszközölünk. Hites tolmácsok. Fotokópia Sokszoroztatás.

A menekülők

Válságos helyzetekben gyakran mutatkozik meg az emberek igazi arca: felszínre kerülnek a rejtett hibák és gyöngeségek, amiket a nyugodt élet biztonsága el szokott leplezni. Ha az emberi sorsnak ilyen leleplező képességét vizsgáljuk a mai zsidóságon, vígasztalan képet nyerünk, legalább is felekezetünk egy széles rétegéről. Nem akarunk általánosítani — talán jogosult az a megállapítás is, hogy a „megmértek és könnyűnek találtak” gyöngesége mellett annál értékesebb a meg nem tántorodottak szilárdsága. Mégis: mikor a türelmetlen kitérés lázt látjuk, amely annyira elszédít százakat meg százakat a magyar zsidóság soraiban, hogy sokan még a törvényszerű kétszeri jelentkezést is elmulasztják és mindenféle módokon, lelkiismeretlen közvetítők segítségével, csalással szerzik meg az oly nagyon áhított áttérési okiratot: mélységes szomorúságot és kiábrándultságot érzünk. Hát ezekért dolgozik és szenved, küzd és emészti magát az a sok igaz és tiszta lélek, keresztény és zsidó, szerte a világon, aki megmaradt ma is embernek, az emberség és igazság hirdetőjének, a pusztulás és rémségek közepette?

Micsoda fejvesztett bódulat fogta el ezeket a szerencsétleneket, hogy így elvesztik egyik pillanatról a másikra nemesak az emberi méltóságukat, de a józan eszüket is? Hát mit várnak tulajdonképpen? Azt hiszik, lesz egyetlen keresztény is, aki nem egyszer többre fogja becsülni a tisztességes zsidókat, mint ezeket a hirtelensült pánik-„keresztényeket”, akik bedőltek egy ostoba dajkamesének és siettek „menteni magukat”, mert „majd a legközelebbi zsidótörvény mindenkit befogad kereszténynek, aki ebben az évben áttér...”? Micsoda badarság. Mintha a zsidótörvény szigorítóinak egyéb gondja sem lenne, mint hogy kényelmes kibúvót találjanak a legkevésbé megbízható, mert legkevésbé jellemes zsidók számára!

A most kiadott hivatalos cáfolat meggyőzhette a leghiszéke-nyebb elméket is.

Itt nem magáról a kitérésről van szó. Azt mi *semmiképpen sem helyeselhetjük*, ám nagyon messze menve a megértésben, azt mondjuk: lehetnek olyan emberi helyzetek, amikor valaki a maga egyéni esetében olyan előnyöket vár ettől a lépéstől, hogy nincs ereje ellenállni. A modern zsidóságban oly nagy mértékben elterjedt már a vallási közöny, hogy sokan nem is jelentenek pozitív értéket már a zsidóság szempontjából — amely igenis lényege szerint vallás — és így zsidó szempontból csakugyan közömbös, hogy közöttünk vannak-e vagy sem. Az ilyeneknek kitérése, normális időkben, nem kell, hogy mélyebb indulatokat mozgasson meg, akár zsidó, akár általános emberi szempontból. De az, ami most történik, már túlnő a zsidó probléma keretein. Ez a tülekedés undorító minden erkölcsileg csak kiesít is finyas emberi szemében — és az elkerülhetetlen ítélet, noha a zsidóság árulóira áll, kétségtelenül visszahat magára a zsidóságra is. Milyen könnyű antiszemitán érv: inne, ezek vagytok!

Hogy miért érez az ember émelygő undort és mélységes kiábrándultságot e tülekedés láttán? Nem azért, mintha túl magas követelést támasztana az emberekkel szemben. Tudjuk, hogy az emberi önzés, az egzisztencia féltése a leghatalmasabb erő, s így legalább is megértést követel. Itt azonban nem erről van szó. Itt arról van szó, hogy sok ember szinte járványszerűen veszíti el egyszerre józan eszét és emberi méltóságát. A hivatalos cáfolat, melyet a menekülési pánik megszallottjainak ostoba dajkameséjére kiadtak illetékes helyen: csak az egészen buták, vagy az egészen bódultak számára lehet meglepés. Egy pillanattal sem volt kétséges: ha szigorítják majd a zsidótörvényt, úgy természetesen faji meghatározás irányában is csak szigorítani és nem enyhíteni fogják. És ha mireánk is az a sors vár, hogy nemzetközi akció segítségével fogunk szorulni, vagy a külföldön akármilyen szerv, vagy testület pártfogásába kell ajánlani magunkat: micsoda ajánló-

Expressz- és postajáratok
hetenként

TRIEST -ből és **VELENCÉ** -ből

Dalmáciába, Albániába, Görögországba, Törökországba, Egyiptomba, Palesztinába, Szíriába, Rhodosra, Fekete tengerre.

Kitűnő ellátás. — Mérsékelt részvételi díjak
Felvilágosítás és prospektus:

ADRIATICA

Tengerhajózási Rt.

VII. THÖKÖLY-UT 2 IV., VÁCI-Ú. 4

Adriatica Forg. Iroda Kft.
V., Nádor-utca 21 V., Szent István-ker. 4

TELEFON 837

levél lesz ott az a hirtelensült keresztlevél? Mi nem tudunk nagyobb szerencsétlenséget elképzelni, mint hogy a külföld segítségéhez legyünk kénytelenek folyamodni, ahelyett, hogy hasznos — a magyarság egészére is hasznos — munkával tartsuk fenn magunkat és családjainkat. De ha ez a sorsunk elkerülhetetlen, akkor csak mint zsidók számíthatunk segítségre, idehaza pedig, mint menekülők, mint magunkat hirtelen a keresztény magyarság soraiba becsempészni akaró emberi dugárú nem számíthatunk még annyi támogatásra sem, mint azok a zsidók, akik nem tagadják meg zsidó mivoltukat.

Olyan időkben, mint a maiak, ez a lépés nem közömbös sem emberileg, sem társadalmilag. Most nem arról van szó, hogy X vagy Y kitér, mert úgy „jobban tud érvényesülni”. Aki most tér ki, az egyszerűen arra sepkulál, hogy majd a kis „születési hibát” nem fogják észrevenni, s majd öneki, az okosnak, sikerül becsempésznie magát a naiv keresztények közé. Micsoda emberi, intellektuális és erkölcsi szegénységi bizonyítvány ez a spekuláció!

És vannak aztán, akik „a gyermekeikért teszik.” Ezek is nagyon okosnak hiszik magukat, a szerencsétlenek. Nézzék meg, mi lett Németországban a kitért szülők gyermekeivel! Oly egyszerű a

kérdés logikai része: ha győz a faji gondolat, akkor a kitérték megkeresztelt gyermekei is elvesztett emberek. Ha pedig visszatér Európába a humanitás szelleme, akkor éppen csak azok lesznek problematikus helyzetben, akik sem nem zsidók, sem nem keresztények.

Nem: ha a zsidóság megmenekül a mostani megpróbáltatásból, ezek a nagyon okos zsidók, ezek a „jó szimati” menekülők, ezek nem fognak menekülni. A megke-

resztelkedés önmagában sok modern zsidó szemében sok esetben közömbös, a keresztények szemében pedig természetesen nem bűn és nem is megbélyegző. De ez a mostani fajta megkeresztelkedés, ez a sunyi átminősítési kísérlet, ez a magát-csempészés és átlopakodás: ez keresztény és zsidó ember szemében egyaránt elegendő arra, hogy egyszer és mindenkorra, véglegesen besorozza az óratos menekültöt a hitványak és semmirekellők közé.

A Pesti Chevra üdvözlő átirata a felvidéki Chevrákhoz

A Felvidék egyrészenek felszabadulása alkalmából a **Pesti Chevra Kadisa előljárósága** a következő átiratban üdvözölte az anyaország-hoz visszatért testvér-chevrákat:

„Tekintetes Előljáróság!

Abból az örvendetes alkalomból, hogy a Felvidék egy része felszabadult és az anyaországhoz visszatért, engedje meg a t. Előljáróság, hogy chevra kadisánk nevében igaz testvéri szeretettel és melegséggel üdvözöljük a t. Előljáróságot és Vezetőséget.

Hőn kívánjuk, hogy az immár hazatért testvérintézmény minden igyekezetével a háza és a szenvedő emberiség javára kifejtendő nemes közös munkában vegye ki azt a részt, mely őt nemes és szent hivatásánál fogva megilleti. Hittestvéri üdvözlettel: **Dr. Endrei Henrik Kramer Miksa** igazg.-főtitkár elnök.

Ez átiratra a **Komáromi Chevra Kadisa** a következő átiratot intézte a Pesti Chevra Kadisához:

A Pesti Chevra Kadisa tekintetes Elnökségének

Budapest.

Anyaországunkhoz való szerencsés visszaesatoltatásunk alkalmából tegnap kelt nagybecsű átiratukban kifejezett szívélyes üdvözlőket, testvéri érzésünk egészével köszönjük.

Csak oly magas erkölcsi színvonalon álló testvérintézmény,

mint az Önöké, képes méltányolni egy, a mienkéhez hasonlóan tiszta magyar Chevra Kadisa vezetését 20 éves idegen impérium alatt és hogy mindemellett úgy tárgyalási, mint levelezési magyar anyanyelvünket, mint minden tradicionális szokásainkat sikerült épségben megőriznünk.

Most pedig Isten segítségét kérjük, hogy immár hazai otthonunkban még hatványozottabb mértékben fejthessük ki áldásos tevékenységünket szeretett magyar hazánk és a szenvedő emberiségnek javára.

Mayer Géza jegyző. **Nádor Ernő** elnök.

A SZIDRA MARGÓJÁRA

A makkabeusok

Irta: **Dr. RUBINSTEIN MÁTYÁS**
szekszárdi főrabbi

A makkabeusi harcokban két elentetes világnézet állott egymással szemben: a görög s a zsidó. Az egyik oldalon az Örökkévaló, a másikon Zeus. Az egyik oldalon a szellemi Egvisten-hit, a másikon a politeizmust képviselő, anyagban megtestesült Zeus. Az egyik oldalon a tiszta erkölcs, a másikon erkölcsi elfajulás.

Már ez a szembeállítás is mutatja, hogy milyen magasatos ideálokért harcolt akkoron Izrael: az ég s föld léthatatlan Istenéért, szemben a kőből kifaragott, „se látó, se halló” istennel: az ember életét s méltóságát óvó erkölcsért, szemben az életromboló, az emberi méltóságot elhomályosító erkölccsel. De ez ellentét

túl, más ellentétek is felmerülnek a két felfogás összehasonlításánál. Zeus nemzeti isten, csak Hellas népének istene, az Örökkévaló az egész világ, az egész emberiség Istene. A görög nép tehát a nemzeti elzárkózás alapján állott, Izrael az általános emberiséretetet vallja. Hogy ez mit jelent az emberiség java, üdve szempontjából, azt a mai idők mutatják a legszembetűnőbben.

Az emberiség nem tud elnyugodni, a nemzeti bizalmatlanság óriási összegeket köt le a humánnum rovására fegyverkezésre. A nemzeti ideál nagyon magasatos s az igazi hazafinak híven s hőn ápolnia kell azt, de a nemzeti közösség mellett nem lehet a természetes emberi érzésből folyó emberi közösséget sem szem elől téveszteni. Ha katasztrófa éri a legkisebb nemzetet megremeget s megrendül tőle az egész világ. Az emberi közösség elvébe szépen belefért a nemzeti eszmény — a nemzeti elzárkózás ellenben mintegy kizárását jelenti az emberi közösség ideáljának.

Amidőn tehát a makkabeusok életüket adták a szír-görög harcokban, az emberi közösség eszményéért haltak meg, a boldogtalan, viszálykodó emberiség egyetlen panacea-jáért. Ezeknek a makkabeusoknak pedig mi vagyunk az utódai. Tudnánk mi hűtlenek lenni e hősökhoz, e vértanukhoz, akik a legragyogóbb emberi eszményért áldozták fel életüket?! Tudnánk mi hűtlen s hátatlan unokákként elhomályosítani a nagyoknak, a dicsőknek, a szent mártiroknak emlékét?! Nem, nem, soha!

— 40 év a hitközség szolgálatában.

A zalaegerszegi izr. hitközség előljárósága november 27-én tartott díszközgyűlésén meleg ünneplésben részesítette Weinberger Márkuszt kántort, a hitközség szolgálatában eltöltött 40 éves jubileuma alkalmából. Dr. Klein Ferenc és Schischa Dávid templomgondnokok hívták meg a jubilánst a templomba. Dr. Rosenthal Jenő hitk. elnök üdvözölte Weinberger Márkust és munkásságát méltatva, elismerésül a hitközség ajándékát, egy ezüst serleget nyújtott át neki. Utána dr. Junger Mózes főrabbi kérte Isten áldását a jubiláns további működésére. Végül Weinberger Márkusz mondott köszönetet az ünneplésért.

ILLATSZERT BUDÁN a 25 éves
VÁRNAI ILLATSZERTÁRBAN VÁSÁROLJUNK!

HÁZTARTÁSI CIKKEK OLCÓ BESZERZÉSI FORRÁSA.

CÉG TULAJDONOS:

Házhoz szállítás. Telefon: 16-68-35. **I. MÉSZAROS-U. 2.**

őzv. VARNAI MÖRNÉ

„A szellem vezessen“

Egyik legkiválóbb írónk, aki mint publicista is a legjavából való, feltűnéstkeltő cikket írt vasárnap ezen a címen és abban *azt követelte a magyar zsidó közélet mai vezetőitől, hogy álljanak félre és engedjék át a vezetést a szellemiség képviselőinek. Zsolt Béláról, aki a cikket írta, józanul senki sem mondhatja, hogy akár elfogultság, akár valamilyen érdek vezette volna e cikk megírásában. Aki ismeri publicisztikai munkásságát, az megállapíthatta, hogy nála az igazságnak intellektuális megragadása közvetlenül tevődik át morális dinamikába, mert annak elmondását s hirdetését egyszersmind erkölcsi kötelességének is érzi. Most is csak a publicista lelkiismerete szólaltatta őt meg, hiszen teljesen távol áll a felekezeti közélettől, sem a felekezeti kormánypárt, sem az ellenzék mozgalmáiban soha részt nem vett, talán azt sem tudja, vannak-e ilyenek, de mert látnia kellett, hogy a zsidó közélet vezető pozícióit megszállva tartó nagytőkésék és érdektársaik révén az ő nagytőkésvoltuknak szóló barátságatlan érzelmek árja a kis- és törpegaziszteneiájú zsidók tömegeit is kimossa kis odujukból — meg kellett mondania: 1. hogy „ne terheljék tovább... a zsidó tömegeket azzal a látszattal, hogy még mindig a gazdag ember a legilletékesebb reprezentánsuk”; 2. „hogy amikor bizonyos hivatalos doktrínák és a demagógia szerint kapitalistának lenni zsidó bűn, — szüntessék meg azt a hiedelmet, hogy a zsidóság legjellegzetesebb arca a kapitalista arc”; 3. „hogy alkalmat kell adni a magyar népnek, hogy ráeszméljen: a kispolgári, proletár és nincstelen zsidóság ugyanúgy nem azonos gazdagaival, ahogyan a kisgazda, a szellér és a földtelen nem azonos latifundíumos gróffal”; és 4. „hogy legyenek továbbra is emberbarátok, segítsenek azokon, akiket segíteni kell, — de adják át reprezentatív szerepüket a szellem embereinek, a tudósoknak, a bölcselőknek, a professzoroknak és a művészeknek.”*

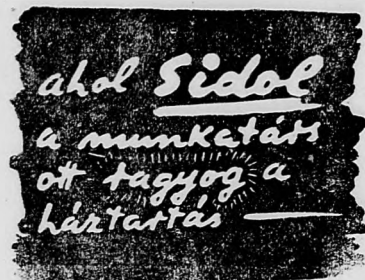
Bennünket nem lep meg, hogy Zsolt Béla a magyar közélet és a

magyar zsidó felekezeti élet vizsgálatából erre a konkluzióra jutott. Magunk is már évek óta hangoztattuk, hogy az a valóságos horror intellectus, amellyel különösen a Pesti Izr. Hitközség vezetősége részéről az utolsó évtizedben találkoztunk és amely valósággal távoltartotta, sőt elriasztotta a hitközségi munkától a szellemiség képviselőit, azt pedig semmiképp sem tűrte, hogy a zsidóság reprezentánsai mások lehessenek, mint ők maguk és érdektársaik, — hogy ez a horror intellectus és ez a nagykapitalista megszállása a zsidóság reprezentatív állásának és szerepeinek egyrészt méltatlan a zsidóság kultúrnívójához és kulturális erőiben való gazdságához, másrészt, helytelen is, mert inkább árt, mint használ. Ez utóbbitől alkalmunk is volt a nyáron meggyőződni. A zsidótörvény javaslatának benyújtásakor történt. Egy zsidó intellektuel, akinek a felekezeti közéletben semmi szerepe nincsen, módot talált arra, hogy közvetve megkérdéztesse, bizonyos antiszemita szerepvivőktől, vajjon nem tartná-e lehetségesnek, hogy a készülő zsidótörvény egyes intézkedéseivel a zsidóság képviselői is hozzászólhassanak.

— Igen, hajlandók vagyunk a zsidóság igazi képviselőivel, a tömegeket reprezentáló férfiakkal szóba állni, de nem a magyar zsidóság mai látható vezetőivel, mert ők nem a zsidó tömegeket képviselik, hanem éppen azt a nagykapitalizmust, amely ellen mi a harcot felvettük.

Úgy halljuk, hogy az a zsidó intellektuel, aki ezt a választ kapta, el is juttatta azt — persze minden eredmény nélkül — a felekezeti élet egy olyan vezetőségéhez, akiről joggal feltehető, hogy ha ő fogja az illetékesek tudomására adni, annak bizonyára súlya is lesz.

Noshát, minden maradt a régi-ben! Nekünk azonban egyéb okaink is vannak, amiért türelmetlenül sürgetjük, hogy a Pesti Izr. Hitközség és az Országos Iroda mai vezetősége, haladéktalanul adja át a helyét a hivatottabb és alkalmasabb egyéneknek. Ezeket az okokat Zsolt Béla nem

említi, mert talán nem is tud rólok, hiszen nem foglalkozik olyan intenzíven a felekezeti élet dolgaival. De mi tudjuk és látjuk, hogy a felekezeti közösség legvitalisabb érdekei olyan hozzánemértők és avatatlanok kezébe vannak letéve, hogy kétségbe kell esnünk a magyar zsidóság jelenén és jövőjén. Ma, amikor a legalsóbbrendű iparágban is törvény üldözi a kontárságot, egy félmillió ember sorsát összefogó közösség ügyeinek vezetésében és irányításában, amikor szinte a világtörténelem kozmikus erőivel kell a küzdelmet felvenni, szabad tere van a kontárságnak és a dilettantizmusnak? És hangtalanul tűrjük-e, hogy amikor a zsidó közösség nemcsak a hívők számában fogyatkozik napról-napra, hanem éppen ennek révén, anyagi erejében is, akkor a nagytőkés vezérigazgatói alkotó-rage egy kb. 400.000 pengős kórházi átalakítási építkezésben élje ki magát, ahelyett, hogy ezzel a pénzzel az állásaikból kiemelt és kenyérlenné vált zsidók átrétegződése és új egzisztencia-alapítása érdekében történne végre valami komoly kezdeményezés? És ahhoz se szólhatunk semmit, hogy amikor hosszú keserves hónapok nagy ígéretesei és hangzatos tervkövetésai után a Síp-utca nagy Mindenese, aki mindeuhez a legjobban ért, legyen szó kórházról, könyvelésről, zsidó kultúráról vagy Evianról, végre megnyilatkozik és mint ehez is legjobban értő, előadást tart az át-képzésről, akkor a közhelyek és semmitmondó általánosságok nagy áradatából hallatlan nagy felfedezésként csendül ki a megállapítás, hogy a sikeres átképzéshez két dolog kell: 1. más lelkiség (ne akarjon minden zsidó a gyerekeiből diplomást képeztetni) és 2. sok pénz. Hát ez a megállá-

pítás, mindakettő, valóban nagy revelációként hatott! Hosszú hónapok zárt ajtók mögötti tanácskozásai mindössze ezt eredményezték?

És mit szólunk ahhoz a struccpolitikához, amelyet a vezetőség folytat, amikor nem hajlandó tudomásul venni a magyar zsidóságban immár minden réteget átható általános és elnyomhatatlan elégedetlenséget, vagy ahhoz a tünehez, hogy titokban, szinte sutytyomban veszik tudomásul egyik-másik legrégibb előjárótársuknak a közbeszédben sokmindenféle kommentártól kísért, mindenestre titokzatos lemondását és hasonlóan suttymban töltik is

be helyüket. Hát mi tulajdonképpen az a síputeai kancellária? A zsidóság, a zsidó tömegek, a nagyközösség erkölcsi, kulturális, szociális és gazdasági érdekszállainak összefogó központja, vagy pedig valami eféle cégér mögött egy hatalmi érdekesoport parancsnoki irodája? Hát annyira elvakultak, hogy nem látják, hová vezet ez?

Évek óta ismételtgetjük a magunk caeterum censeoját, most sem tehetünk mást: *Távozzék helyéről a Pesti Izr. Hitközség és az Országos Iroda vezetősége: a szellem vezessen! Hátha még nem késő!*

SPECTATOR.

Lapunk és cionizmus

Irtá: **BERÉNYI SÁNDOR DR.**

Annyi közül van egymáshoz, amennyi egy becsületes felekezeti laphoz illik, amely egyrészt hideg tárgyilagossággal regisztrál minden eseményt, ami a felekezeti életet érinti, másrészt pedig nem hallgatja agyon a napi eseményeket, ha azok esetleg más réteget, más elvi felfogást szolgálnak.

Aktuálisá teszi ezt a kérdést számunkra az a körülmény, hogy egy olvasónk kifogásolja, hozzánk intézett levelében, hogy lapunk legutóbbi számában véletlenül több, a cionizmus köréből vett és leadott hír látott napvilágot és a reklamáló hittestvérünk aggódni látszik amiatt, hogy a „Zsidó Élet” eddigi irányából megletésszerűen a cionista irányzatra tért talán át.

Legyen megnyugodva érdemes olvasónk, hogy ilyesmi nem történt és ilyen szándék távol is áll tőlünk, amivel azonban korántsem akarunk a cionizmus fölött pálcát törni. Mi tiszteljük mindenkinek a véleményét, egyébként pedig megyünk a magunk útján, habár, sajnos, a cionizmus nem bizonyult annak a panaceának, mely a zsidóság égő sebeit meggyógyítaná, vagy legalább is enyhítené.

Az egész zsidóság számára — érzelmi, kegyeleti és történelmi szempontoktól eltekintve — Palesztina már jelentéktelen befogadóképességénél fogva sem bírhat jelentőséggel, különösen, ha az

ott már hosszabb idő óta lezajló szomorú eseményekre gondolunk. Egyelőre tehát a Szentföld a legnagyobb idealisták egyikének, Herzl Tivadarnak szimpatikus és szép álma, kevés biztatót nyújt arra, hogy ott a zsidó nemzeti állam, a cionizmus megvalósulhasson. Ez a véleményünk természetesen nem jelenti azt, hogy a már megkezdett és annyi szent áldozatot követelt kicsiny fix pontját a zsidó sóvárgásnak, a zsidó alkotás szimbólumát elhagyandónak és feladhatónak véljük.

Nekünk az a meggyőződésünk, hogy Palesztina, mint az egyes országokból kivándorolt zsidók menedékhelye és a zsidó munka és szellemiség centruma továbbra is megmaradjon, fejlődjék és gyarapodjék és pedig elsősorban azok számára, akiket vallási vagy faji érzelmeik odavonzanak. És az is természetes, hogy azok a zsidók, akik a diasporában csak vallási-

lag éreznek lelki kapcsolatot a Szentfölddel, nyugodtan támogatják a Palesztinában élő hittestvéreknek ama nemes törckvésését, hogy a maguk részére Zsidóországot kívánnak teremteni és fenntartani. Nem kerülnek érzelmeik ellentmondásba azzal az országgal és azzal a néppel, melynek körében élnek s amelyhez — nyelvben és szokásban — nemzetileg hasonultak.

Ennyit fogadunk el a cionizmusból: a jogot arra, hogy bárki képessége, tetszése szerint Palesztinát vagy valamelyik még csak létesülendő más zsidó államot válassza hazájának és nemzetének.

De a legélesebben ellene vagyunk annak a mentalitásnak, mely a szétszóródott zsidóságot a diasporán belül egységes nemzetnek és nemesak hittestvéreknek kívánja tekinteni, mely az egyes országokon belül a zsidó vallás gyermekeiből kisebbségi csoportokat kíván alakítani. Ennek semmi ténybeli alapja nincsen és sohasem lesz.

Nekünk az a meggyőződésünk, akik Magyarországon gyökeret vertünk, hozzanak bár akármilyen jogesorbító törvényeket ellenünk, magyarok vagyunk és maradunk.

A haza, a mi édes hazánk nem tehet arról, hogy a történelem hullámai olyan áramlatot erősítettek meg, amely minden érdemet és jóságot figyelmen kívül hagyva, válogatás nélkül sujt büntést és ártatlant egyaránt.

És mégis megmaradunk magyaroknak és a Himalája csúcsára kitéve is azt fogja mondani elhaló szavunk: a hazánkat nem vehetik el tőlünk, az a szívünkben él, akkor is, ha bennünket nyomorúságosan áttesznek a háttáron. A haza nem tehet arról, amit egyes fiai eslekezzenek az általánosítás és igaztalanság jegyében. És ha haza — nem tévesztendő össze a gvarló emberekkel — mindig igazságos — al kol habó olénu bármí érjen is bennünket.

Ez a mi álláspontunk a cionizmus kérdésében!

Chanukára

egy szép zsidó könyvet

GONDOS SÁNDOR

modern zsidó könyvzetéből

BUDAPEST, VI. ANDRÁSSY-UT 53

TELEFON: 117-122.

— Francia nyelvoktatás kezdőknek és haladóknak, egyenként és csoportonként dr. Vidor Pálnénál. III., Zsigmond király-útja 49. Telefon: 366-664.

ZSIDÓ VILÁGKRONIKA

Palesztina-vita az angol felsőházban

Az angol felsőház beható és részletes vita során tárgyalta meg a jelenlegi palesztinai helyzetet és az ezzel kapcsolatban szükségesnek látszó intézkedéseket.

A vitát *Lord Snell*, az ellenzék vezére nyitotta meg, aki a többi között leszögezte, hogy a *jelenlegi súlyos helyzetnek fő oka a kormány habozó, kapkodó, következetlen politikája*. A jelenlegi helyzetben a legelső feladat a *rendnek legrövidebb időn belül való helyreállítása*. Az arab nem vak. Látja, hogy a brit kormány az ügyével szemben jóindulatot mutat, ez önhitté teszi és erőszakoskodásokra ragadtatja. De a terror uralma nem csak a zsidó, hanem az arab lakosság érdekeivel is ellentétben áll. Ez a terror-uralom nem is annyira az antiszemizmusról, mint az angol mandatórius hatalom elleni elleszenven alapul.

Szükséges továbbá, hogy a *kormány végre határozottan, szilárdan és fairül cselekedjék*. Világosan ki kell jelentenie, hogy a *Balfour nyilatkozat érvényben marad* és a zsidók nem idegenek vagy betolakodottak Palesztinában, ellenkezőleg a mandátum különleges helyzetet biztosít számukra az országban.

Végül feltétlenül szükséges, hogy olyan politikát folytasson a kormány, mely nemesak következetes és világos, hanem amelyet akár az egyik, akár a másik oldalról mutatókozó ellenkezés dacára *végre is hajt*.

Végül örömét fejezte ki a szónok a fölött, hogy a megosztási tervet a kormány eljuttette, viszont egy konferenciát akar összehívni. *Ez az első értelmes csekedete ebben az ügyben*. A konferencia összeállítása azonban már megint nem megfelelő. Miért kell más arab országok uralkodóit meghívni? Ezek részvétele a konferencián erős *túlsúlyt fog jelenteni a zsidóság képviselőivel szemben*. Ha pedig meghívták az arab uralkodókat, miért nem hívták meg az Egyesült Államok képviselőit?

— A kormánynak — fejezte be

fejtegetéseit *Lord Snell* — véget kell vetnie annak a politikának, mely az eseményektől hagyja sodortatni magát és bátorságot, hitet és főleg messzelátó tervet kell mutatnia; egyedül ez vezethet Palesztina két népének megbéküléséhez.

Viscount Samuel szerint mindenki, aki a *Woodhead*-jelentést elolvasta tisztában van azzal, hogy a *megosztás terve keresztülvihetetlen*. A jelenlegi helyzet káros Anglia presztízisére és sérti a keresztény népek vallási érzéseit. Nem kevésbé érdekelték a béke helyreállításában az arabok, akiknek jelentős része már főnkrement. A politikai rendezést hamarosan követné a gazdasági gyógyulás. *Lord Snell* ellentétben, helyesli, hogy a konferenciára meghívták a szomszédos arab országok uralkodóit is.

A *canterbury érsek* hibáztatta a kormányt, melynek nem sikerült a nyugtalanságot kezdeti stádiumában elfojtani. *Helyesli, hogy a zsidók és arabok konferenciáját megtartják*, de sajnálatosnak találja, hogy ez már nem történt régen meg.

Lord Harlech (Ormsby-Gore volt gyarmatügyi miniszter) szerint *sem egy arab, sem zsidó kormányzat nem jelentene megoldást*. A kerekasztal konferencia sikerének egyetlen lehetősége abban áll, ha a kormány félreismerhetlenül kijelenti, hogy Palesztina továbbra is angol fennhatóság alatt marad.

A zsidók követelik az ország minden talpalatnyi földjét. Meg kell nekik magyarázni, hogy az *ellenségeskedés mostani légkörében a nemzeti oltihon gondolata megvalósíthatatlan*.

Lord Lamington annak a reményének adott kifejezést, hogy a konferencia *megegyezésre fog vezetni a zsidók és az arabok között*. Ha a konferencia hajótörést szenved a kormány csak egyet tehet, kijelenti, hogy egy eionista

állam megteremtésének eszméje keresztülvihetetlen.

Viscount Swinton szintén örömmel üdvözölte a konferencia összehívását.

Marquis of Reading kijelentette, hogy még soha nem volt oly szükség a Palesztina kérdés megoldására mint most. Ennél azonban nem vezetheti a brit kormányt sem oportunizmus, sem impresszionizmus. *A megoldásnak tartósnak kell lennie, tehát igazságosnak*. A zsidók mindig egy konferencia összehívása mellett voltak, ennek azonban évekként azelőtt kellett volna megtörténnie, amikor a légkör kevésbé volt elkeseredett, mint most. Mégis optimizmussal néz a konferencia elé.

A kormány nevében *Marquis of Dufferin and Ava* válaszolt a felszólalásokra. *A kormány abban a bizsomban volt, hogy a megosztás gondolatát mindkét fél magáévá fogja tenni*. Most azonban más megoldást keli keresni. *Palesztinát nem lehet állandóan a fegyverek hatalmával kormányozni, mert erőszakkal semmi igen kérdést nem lehet megoldani*. Ezért határozta el a kormány a londoni konferencia összehívását: a meghívást Palesztina arabjai, Egyiptom, Saudi-Arabia, Transzjordánia és a Jewish Agency már el is fogadták. Meghívót kapott Jemen királya is. A kormány nem gondol egyelőre egy kerekasztal konferenciára bár reméli, hogy a tanácskozások ide fognak fejlődni. *Egyelőre minden delegáció külön fog tárgyalni a kormánnyal*, mely nem fog kész tervet a konferencia elé terjeszteni hanem nyílt, szabad véleményt nyilvánítást kíván az összes kérdésekre vonatkozóan.

Hollandia és a menekültek

Az elmúlt héten Hollandia 1106 városában és községében *gyűjtést rendeztek a menekültek javára, mely egyetlen nap alatt 400.000 forintot eredményezett*, olyan összeget, amilyenre még nem volt példa a gyűjtések történelmében. Egyedül Amsterdamban 50.000 forint gyűlt össze, míg a rotterdami

MEINL kávé fogalom

gyűjtés 40.000 forint eredményezett. Hágában *Volma királynő egyike volt az elsőeknek, akik adakoztak*, reggeli szokásos bicikli utja alkalmával nagyobb összeget dobott egyik perselybe.

A parlament második házában *Dr. Coljin* miniszterelnök *Albard* mérnök, szocialista vezér kérdéseére kijelentette a következőket: 1933 óta több mint 25.000 külföldi jött Hollandiába, ebből 13.000 volt zsidó, akik közül 8000 telepedett le tartósan. A kormány most hajlandónak nyilatkozott további 2900 menekültet beengedni éspe-dig 2500 idősebb embert, akik Hollandiában élő hozzátartozóiknál helyezkedhetnek el, 200 középkorú személyt, akik táborokban és 200 gyermeket, akik intézményeknél gyermeknek elhelyezést.

— Ha mi — mondotta a miniszterelnök — továbbra is 1000 menekültet fogunk hetenként beengedni, nem fog sokáig tartani, amíg *kénytelenek leszünk országunk kapuit tökéletesen lezárni*. Hollandia többet tesz, mint bármely más ország, de még több menekültet beengedni, *egyenlő volna az antiszemitizmus növekedésének elősegítésével*. A miniszterelnök választát követő vita során a nemzetiszocialista képviselők, vezérüknek, *Mussert*-nek azt a tervét támogatták, hogy a zsidók részére *Guyananában létesítsenek nemzeti otthon*. Ezzel a tervvel elsőnek *Prof. Dr. J. van Gelderen* képviselő, majd *Dr. Coljin* miniszterelnök szálltak szembe, akik a tervet *komolytalannak nyilvánították*. Holland-Guyana legfeljebb 120 gyarmatost vehet fel 20.000 forint minimális tökével, ami nem megoldás.

A svájci menekültügyi probléma

A svájci szövetségi tanács ülésén *Trümpy* pártonkívüli, majd *Müller* szociálista képviselő interpellációjára válaszolva, *Baumann* szövetségi elnök részletesen nyilatkozott Svájenak a menekültügyi problémával szemben elfog-

lalt álláspontjáról. Kijelentette, hogy *Svájce csak, mint átmenő állomás jöhet tekintetbe*. A svájci zsidó hitközségek szeretettel veszik pártfogásukba az elüldözötteket. Bécsből 100.000 vagyontalanra tett zsidó akar távozni; a svájci segélyszervezetek azonban képtelenek további tömeges és szabályozatlan beözönlés esetén feladatuknak eleget tenni. Ezután *melleg szavakkal vázolta a svájci*

zsidóság áldozatkész magatartását és rámutatott arra, hogy jelenleg 10—12.000 zsidó menekült él Svájcban, akiknek továbbutazása csak lassan bonyolódik le, azonban ez a tempó a következő hónapokban gyorsabbodni fog, ha a londoni államközi bizottság munkája sikerre vezet. 300 zsidó gyermek azonban Németországból *még beutazhat Svájcba*, ahol őket elfogják helyezni.

Fény és világosság*

Irta: STERN LIPÓT (Páris)

A fény, a világosság ünnepét üljük. Mi, tradíció-hű zsidók ugyanis nem a nemzeti győzelem és a hősök ünnepeként üljük Chanuka ünnepét, hanem a Szentély mécseseinek esodálatos égését, az isteni Gondviselés megnyilatkozását ünnepeljük első-sorban.

Igen, a világosság, a fény a fontos Izrael részére és ha a Mindenható érdemesnek találta, hogy a Szentély kis lángjainak érdekében esodát műveljen, akkor ennek a szimbólumnak nagy herderejűnek kell lennie. A Talmud a chanukával kapcsolatos nemzeti győzelmet csak mellékesen említi meg, ellenben kidomborítja és kihangsúlyozza a lámpácskák esodálatosan égő világítását.

Lássuk csak közelebbről milyen ez a fény? Már Dávid király megmondta: „Nér lörágli dövorécho vöör linszivosi — A Te szavad lábaim lépésénél világításul szolgál és fényt vet az útra, amelyen haladok”. Böleseink igen szellemesen magyarázzák ezt a verset. Ha az ember a sötétben barangol, hol egy kőbe botlik, hol egy gödörbe esik, de ha világos nappal, vagy fényvilágítással jár, bátran és baleset nélkül haladhat előre. A Tóra szent eszméje valóban hatalmas világítótest, izzó lámpa a bolygó zsidó útván. Mert a Tóra tanítása nélkül bizony megbotlik a zsidó, ha egy kis dombra akad, azaz mielőtt egy kis pozíció magaslátán érzi magát, megbotlik s elbizakodottságában cserben hagyja a tradíciót, azután a Tórát és végül Istent, ha pedig egy kis mélyedésbe süssed, azaz elveszti a talajt a lába alatt s a mélybe zuhan s elveszti pozícióját akkor lesüllyed a hit és valóság magasságából, elfelejti a bizal-

mat, melyet Istennel szemben tanúsítania kell és elkeseredésében eltávolodik a zsidóságtól és annak tanításaitól akinek útját a Tóra fénye világítja minden esetben és minden körülmények között tudja azt, hogy egyedül a szent eszmék megőrzése hozhat számára maradandó üdvösséget, lemn épűgy mint fenn.

Megállapítható egyébként az a tény, hogy ha zsidóság mindenkor és mindenhol hűségesen és betű szerint alkalmazkodna a Tóra, a Sulchán Aruch és Rambam összes előírásaihoz, akkor úgy a magán-, mint a társadalmi- és üzleti életben az egész világ csak esodálná és dicsérné Izraelt. Sajnos tény az, hogy Izrael nem tartja be e nemes, szociális, korrekt, igazságos, őszinteségét és szerénységét parancsoló előírásokat. Ezért hangsúlyozza Dávid: „A Te szavad — oh Mindenható — világító fényül szolgál lábaim lépésénél és fényt szór a követendő úton.” Mert csak a Tóra fényénél látni valóban, hogy mi a helyes és csak e fényrel állhatja meg helyét a bolygó zsidó jó és rossz sorsban egyaránt.

Ime a fény, a világosság, melyet a Szentély árasztott esodálatosan égő lángjaival abban a korban, amelyben Izraelt hol elnyomták, hol diadalmaskodott elnyomói felett. Nem a fizikai, anyagi vagy gazdasági győzelem, hanem az erkölcsi, szellemi és lelki kimesek, a Tóra-elvek diadala volt a fontos.

Vajha engedné a Mindenható, hogy e hatalmas izzó fény sugarai behatolhassanak a hideg szívekbe és az egész emberiség a Tóra által megvilágított úton haladhatna az örök-életű chanuka hangulatában.

* Nem osztjuk mindenben a cikkíró véleményét. A szerk.

26 éve fennálló

BODNÁR

cég RÁDIO-típusokat díjtalanul bemutatja az összes Részlet Cseré Vilmos császár-út 60 Árjegyzék ingyen

Tyukszemet vág a doktor ur...

Egy orvos utja a bécsi egyetemtől a lábápolásig — Tanulságos történet az átképzésre készülők számára

A doktor úr nem a tüdőmet hallgatja, nem a torkomat vizsgálja, nem is a vérnyomásomat méri. A doktor úr előttem ül alacsony zsámolyon, lábam fehér törülközővel letakart térdeim nyugszik. Kezében kés csillog, de ez a kés nem az orvos gyógyító kése, hanem — a lábápoló műszere. A doktor úr jelenleg lábápolással foglalkozik.

Most szemüveges, intelligens, tipikus orvosarca lábam fölé hajol és miközben kezei serényen dolgoznak ujjaimon, csendesesen, színezés és drámai kihangsúlyozás nélkül mondja:

— Nem, kérem, ne tessék bennem tragikus hőst látni. Ma az „átképzés korát éljük”. Az életkörülményeimben beállott változás engem is arra kényszerített, hogy más pályára képezem át magam, mint amilyen a körülményeimben beállott változás előtt működtem. Egyáltalában nem tartom dehonosztalónak, hogy most lábápolásból élek, tisztességes, törvényes, megengedett kenyérkereset és az én önértetemnek mindenestire jobban megfelel, mintha orvostársaimat zaklatnám könyöradományokért, vagy jótékony intézményeknél állnék sort könyöradományokért.

Ebben egy véleményen vagyunk. De hogy ez csak egyszerű átképzési folyamat. Négy év elemi, nyolc gimnázium, tíz egyetemi szemeszter, egy év kötelező klinikai gyakorlat, tizennyolc év szakadatlan tanulás esztendőik sora orvosi munkában, komoly pozícióban és most lábápolás?...

— Gimnazista koromban — mondta el élete történetét a doktor úr — elhatároztam, hogy rabbi leszek. Édesapám, aki nyomdász volt és huszonöt évig dolgozott a Franklin társulatnál, helyeselte a tervemet. De mire eljutottam az érettségiig, megváltoztattam a szándékomat és az orvosi egyetemre iratkoztam be. A numerus clausus miatt tanulmányaimat kénytelen voltam Bécsben befejezni. Mint kész orvosnak sikerült munkavállalási engedélyt kapnom, természetesen csak oly-

módon, hogy magánprakszist nem folytathattam, csak alkalmazott lehettem. Három évig egy szülőotthon orvosa voltam, majd a Dianabad kvarcosztályára kerültem, mint segédorvos.

Letörli a lábamat, mellyel végzett és bizonyítványt vesz elő a tárcájából. A bizonyítványban dr. Albin Winkler, a Dianabad kvarcosztályának főorvosa igazolja, hogy dr. Sz. G. segédorvos nyolc évig teljesített mellette szolgálatot, mely idő alatt sikerült elnyernie tudásával a páciensek teljes bizalmát és megelégedését, udvarias, emberséges magatartásával pedig a személyzet szeretetét és ragaszkodását.

A bizonyítvány után fénykép kerül elő a tárca mélyéből. A doktor urat ábrázolja fehér orvosi köpenyében a kvarclámpa mellett.

— Közben megnősültem — folytatja az elbeszélést a doktor úr. Feleségem középiskolai tanárnő volt. Amikor kislánykánk megszületett, abbahagyta a tanítást. Csak a gyermekünknek és kis otthonunknak akart élni és az én akkori kereseti viszonyaim ezt lehetővé is tették.

— Azután jött a rezsimváltozás és el kellett hagynunk Bécsot. Egyik napról a másikra. Pestre jöttünk és itt álltunk egy fillér pénz nélkül, az elhelyezkedés minden lehetőségétől elzárva. Napokig olyan voltam, mint az örült. Végre valahogyan megnyugodtam. Felmentem a budai hitközséghez, hogy ott tanácsot kérjek: mihez kezdjek. Nem pénzt akartam, hanem útmutatást. A budai urak, Fahn előljáró úr és Diósi főtitkár úr türelmesen leültek velem tanácskozni. Az első felvetődő terv az volt, hogy műtősegéddé képezem át magam. Ez lett volna számomra, az orvos számára a legmegfelelőbb. Csakhogy ez

két év tanulást jelentett volna, erre pedig nem volt idő. Hiszen nekem azonnali kereseti lehetőségére volt szükségem. Gondoltunk a kozmetikára is, de ez is túl-hosszú ideig tartó előtanulmányt igényel. Végre Fahn előljáró úr vetette fel a gondolatot: mi lenne, ha a lábápolást tanulnám meg? Ez nem tart sokáig és ha beválik, tisztességesen meg lehet élni belőle.

— Ebben azután meg is állapodtunk. Kitanultam a mesterséget, kiváltottam az iparigazolványt és dolgozni kezdtem. A budai és pesti hitközség közbejöttével jutottam első klienseimhez, egyik kliensaim ajánlja a másikat, orvos-társaim is a segítségemre vannak, — keserves, nagyon sok munka árán, szegényesen bár, de megélünk. Kultúrigényekre nem jut, de a megélhetésünk úgy-ahogy biztosítva van. Kerékpáron járom a várost, hogy a villamosköltséget megtakarítsam, de a kisleányunk nem szenved szükségét. A kisleányunk, aki most a Váli-úti zsidó elemi tanulója.

A doktor úr végzett a másik lábbal is és ajánlja magát. Mosolyogva búcsúzik.

— Ha meg volt velem elégedve, legyen szíves ismerőseinek ajánlani. De a lapban ne írja ki a nevemet. Nem, mintha szegyélném, hanem, mert nem akarok ilyen reklámhoz jutni. Még megharagudnának a kollégáim...

h. s.

Keserű fohász

Isten, ki vagy a világ felett
És irányítod a végzetet,
Adj vigaszt, az arcunkra derül, —
S-a kárhozatban maradj velünk.
Ne küldj lidércet a vándor elé.
Ne küldj lidércet a vándor elé.
Gondold meg jól, ha jót teszel:
Jelzi-e valami földi jel.
Mérgezett mézet ne csorgass
reánk,
Mutasd meg lelked arculatát.
Adj békét, békét, hullasd hűs
harmatod.

Erősítsd a gyengét, vezesd a vakot.
Lágyítsd meg a hatalmasok szívét,
Apaszd el sós könnyeink vizét.
Isten, ki Őr vagy a világ felett:
Segíts elviseelni az életet!

LAKOS ANDRÁS

Ismertnévű

zsidó író, hírlapíró, kitűnő szónok, adminisztrátor, pedagógus **elmenne zsidó egyesületbe hitközségbe titkárnak, vagy tisztviselőnek vidékre, vagy a felvidékre is.**

Megkeresések a kiadóba „Munkacró” jeligére

Játszunk...

(*Levél a szerkesztőhöz*)

Mondja, kedves Szerkesztő Ur, mi ez? Mi van itt? Miért a megújult és titokzatossá dermedt ábrázatok? Mit jelent az arcokra fagyott sok kérdése? Mi készül itt?

Én azt hallottam, hogy vasárnapra rendkívüli közgyűlést hívott egybe a Pesti Izr. Hitközség előjárósága. Aztán azt is hallottam, hogy ezen a közgyűlésen az elnökség és az egész előjáróság be akarja jelenteni a lemondását. Hogy is mondják maguk lateinerek? *Debuisset pridem!* Hát igen, mint egyszerű józsefvárosi adófizetője a fent tisztelt hitközségnek, magam is úgy gondolom, hogy valóban korábban kellett volna. Eddig nem akarták elismerni, hogy a sok kudarc, a sok tehetetlen és tehetségtelen kísérletezés, a sok kiderült üres blöff után a legokosabb, amit tehetnek, ha sürgősen elhagyják a helyüket. Most aztán rájöttek, hogy ez elől a lépés elől már nem térhetnek ki. De vajjon mi érlelhette meg bennük ezt az elhatározást?

Elmondom, hogy mit hallottam.

Hát azt mondják először is, hogy magában az előjáróságban már régen felborult az egyetértés. Az egyik helyettes elnök magas kora és betegsége miatt kénytelen volt teljesen visszavonulni. A másíkról, a félév előtt választotról, azt regélik, hogy ez a finomlelkű, előkelő gondolkodású, százszázalékosan korrekt úr a maga és hvei legnagyobb tévedésének tartja, hogy őt mostani pozíciójába emelték. (Vajjon mi idézhette elő ilyen aránylag rövid idő, egy félév alatt, ezt a keserű csalódást?) Az egyik előjáró, aki több mint tíz évig viselte ezt a tisztét, lemondott, anélkül, hogy azt a nyilvánossággal közölték volna. Azóta egy másik is lemondott. Egy harmadik, régi közéleti taktikus pedig, állítólag sértett ambíciójából, külön rejtkehelyen szárítgatja a puskaporát. És hogy a helyzetképből semmi se hiányozzék, azt is rebesgetik, hogy a kancellária fő irányítója, amióta Evianba kitanulta a magasabb diplomáciát, egyebet sem tesz, mint keresi az — eljövendőt. Egy kis változás már neki is jót tenne. Aztán még beszélnek arról is, hogy amerre csak az ember megfordul, egyebet se hall, mint keserű ellenzéki kifakadásokat. És ezek az elkéseregett hangok állító-

lag már az elnöki szoba ajtaját csapkodják. Végül pedig azt is rebesgetik, hogy a felekezet szörnyű nagy baján felül sok súlyos baja van külön magának a hitközségnek is.

Nos hát ezeket mesélik, rebesgetik, kommentálják és állítólag ezekért akar lemondani az előjáróság. Ha ők már ennyire nem jók, — hát jöjjenek mások!

Csak hogy, kedves Szerkesztő Ur, én nem hiszek nekik! Én azt hiszem, hogy itt komédia készül. Ők le fognak mondani, el fogják sirni az ő heroikus önfeláldozásuknak tragikumát, szidni fogják és még jobban szidatni az ellenzéket, „kutmérgezőket”, a „békerontókat”, akik miatt nem tudják vállalni a felelősséget, — tehát itt a gyepől odadobják. A közgyűlés — hiszen nekik köszönheti mandátumát! — kétségbe lesz esve! Itt minden elvész, minden tönkremegy, ha ők elmennek. Nem, ez nem lehet! Nekik maradni kell! Hát értheti a dolgot valaki is jobban, mint ők? Világos, hogy nem! Vagyis: szavazzunk nekik egyhangú bizalmat és ők maradjanak a helyükön!!!

Ők pedig kénytelenek lesznek a közakarát nyomásának engedni, újból feláldozák magukat és kívül felejtve soraikból, akik már ugyis rosszul érezték magukat közöttük, a legfrissebb bizalmi votummal megfialaltva — szépen maradni fognak.

Wie ich meine Pappenheimer kenne!... Ezt a komédiát készülnek megjátszani!

Tehát vigyázat! Mázolva!

Józsefvárosi üdvözléttel
Schwarz Adolf

Elisabeth Bergner a menekültekért

Mrs. Anthony de Rothschild londoni házában a napokban estélyt rendezett a Németországból és Ausztriából menekült asszonyok és gyermekek javára, mely több, mint 8000 fontot eredményezett. Az estély folyamán Elisabeth Bergner, a világhírű színésznő felhívást intézett a megjelentekhez, hogy minden tehetségükkel járuljanak hozzá a menekültek megsegítéséhez. Ezeknél az akcióknál elsősorban a zsidóknak kell áldozatkészségüket bebizonyítaniok. *A zsidóság ne pazarolja erejét arra, hogy a gyűlöletre gyűlölettel, megaláztatásra megaláztatással, szitokra szitokkal felel.* Minden zsidó érezze, hogy missziót teljesít, ez legyen fegyvere és egyben válasza. A történelem leleplezi minden ember-

öltő arcát; a mostani borzalmas és eltorzultnak fog mutatkozni, ha a zsidóság nem fogja ezekben a súlyos órákban számára a gyógyító szépség, hit és szeretet vonásait kölesőnőzni.

Mrs. de Rothschild, mint a Women's Appeal Comitee elnöke közölte, hogy a bizottság 1933 óta csaknem 250.000 fontot gyűjtött össze; asszonyok és leányok százait képezik ki ebből az összegből Angliában, fiúk és leányok nagy tömege jutott el ennek segítségével Palesztinába. Lady Reading arról számolt be, hogy a jövő héten további 800 gyermeket hoznak Németországból Angliába.

Az East Lothian-i Whittengehame House-ot, az elhunyt Lord Balfour lakóhelyét Lord Traprain, a jelenlegi tulajdonos, a lord unokaöccse és örököse, a bizottság rendelkezésére bocsátotta zsidó menekültothoz létesítésének céljára. Ezen a birtokon 200 gyermek elhelyezését tervezik.

Halász Gyuri barmicvója

Nem küldtek szét meghívókat, tehát az előkelő közönség nem töltötte meg „szüfolásig” a Zsigmond-utcai templomot. Nem, esendben, a mai időkhöz illő komolyságához szerénységgel tartották meg Halász Gyuri barmicvóját. Ez volt az intenciója az apának, Halász Sándornak, szerkesztőségünk legkiválóbb tagjának és a nagypának, Halász Manónak, a Magyar Állalános Takarékpénztár volt vezérigazgatójának. Ennek megfelelően csak a legszűkebb családi körben tartották meg a barmicvót. A kis Halász Gyuri nagy büszkséggel és önbizalommal mondta el a szokásos brochót, látszott rajta, hogy átérzi ennek a napnak nagy jelentőségét. Az énekrészt Billitzer főkántor nagy művészettel régezte. Dr. Vidor Pál! rabbi gyönyörű beszédet intézett Halász Gyurihoz, melyben a többi között a következőket mondotta:

„Az a nap, melyen mint felnőtt lép be a zsidó közösségbe, mindig nevezetes állomás egy ifjú életében. Különös jelentősége van azonban ennek ma, amikor a közösséghez tartozásért áldozatokat, lemondást, küzdelmeket kell vállalnia”.

Szerkesztőségünk szeretettel üdvözlöli Halász Gyurit és azt kívánjuk neki, hogy legyen olyan derék, igazi zsidó férfi, mint az édesapja.

(éti)

Gyönyörűen éneklő

harzi kanárik és kalitkák

eladók. VI., Szondy-utca 66.

A „munkácsi kuruc zsidók“

**Ahol csak részben sikerült a csehek népszámláláshamisítása
A zsidók nagy szerepe a csehesítés elleni védekezésben**

Érdekes levelet juttatott hozzánk egyik olvasónk. Munkácsi rokona írja, aki a levélben többek között beszámol arról, *milyen volt a zsidóság helyzete Munkácson a felszabadítás előtt és milyen most*, amikor Ruszinsz-kónak ez a fontos városa visszatért az anyaországhoz.

„*A speciális munkácsi zsidó problémával kezdem*” vezeti be közlendőit a levél írója. Itt valóban el lehet mondani, hogy speciális ez a kérdés, mert Palesztinán kívül nem akad sehol olyan város, melyben *a zsidók számaránya 50%-on felül van*. Munkácson körülbelül *54% a zsidó*. Ez a nagy tömeg azonban nem vonható egy kalap alá, mert itt olyan éles határvonalakkal elválasztott rétegződés történt, amilyen szintén nem képzelhető el Munkácson kívül, — csak Palesztinában.

Az első réteg: *a zsidó vallású magyarok* rétege, vagy ahogy a cseh megszállás alatt mondták: *„a munkácsi kuruc zsidók”, akiknek gerinces és aktív magyarsága nélkül Munkács nem maradhatott volna meg magyar jellegűnek*. A lakosság keresztény része ugyanis megoszlott a cseh bürokráciának hada, a ruszinság és a keresztény magyarság között és mégis, a presszióval véghezvitt és az eredményt mindig meghamisító népszámlálás azt a meglepetést hozta, hogy Kassán 18%, Pozsonyban 10%, Ungváron 18% volt a magyar, míg *Munkácson 24%*. Ezt a munkácsi zsidó-magyarok csinálták s a csehek emiatt nyomták is Munkácsot, mint megbízhatatlan várost. A 20% elérésére a cseh törvények szerint azt jelentette, hogy itt a *hivatalokban jogunk volt magyar beadványokat benyújtani*, míg fentjelzett városokban ilyesmiről szó sem lehetett.

Ezt tudták jól Pesten is. Ennek következménye, hogy a betegsegélyző főorvosa *dr. Péter*, a Menhely igazgatója *dr. Grosz Nándor*, a városi főügyész *dr. Fried Sándor* lett. Mindez azt bizonyítja, hogy a zsidó Munkácson tudta a magyarság leghatásosabban megőrizni létét és a *nemze-*

tiségi elnyomás 20 esztendeje alatt a magyar zsidó volt a magyarság legmegbízhatóbb és leghatásosabb támasza...

Ezután egy másik rétegről, a *cionistákról* számol be a levél.

„A cionista mozgalom” írja fejtegetéseiben, olyan széles alapokon mozgott, hogy nemcsak egymás mellett, hanem egymással szemben is dolgozott a különböző (mizrachista, poalécion, revizionista stb. frakció. Egymás gyűléseit zavarták meg, plakát és újságharcot folytattak. Igen értékes zsidó munkásságot fejtettek ki.

Végül a chaszidokat ejti sorba a levélíró.

„Ezek ma is a régi keretek között élnek, nem törődnek csak a gemoréval. Gyűlölik a cionistákat, mert héber gimnáziumot építettek fel. Kétségbe vannak esve, hogy a cionisták nagy tömegeket vonnak el tőlük. A zsidóság rossz sorsát annak tulajdonítják, hogy a zsidóság nem elég vallásos és a csapásokat Isten küldte, hogy általuk óstorozza a vallástól eltévelyedett zsidóság bűneit. Fatalisták, akik számára nemcsak a keresztény, hanem a nem chaszid zsidó is: érdektelen és idegen... Ezeknek tanácsolni, hogy a pajeszt vagy strámlit tüntessék el, egy kívülállónak nem lehet és ha ezt egy közéjük tartozó tanácsolná, azt kiküszöbölnek soraikból...”

A levél többi része már magánjellegű: érdektelen a nyilvánosság számára. A közöltekből viszont napnál fényesebben világosodik ki, *milyen jelentékeny szerepe volt a Felvidék zsidóságának* abban, hogy a magyarság ellent tudott állni a cseh nyomásnak, mely minden eszközzel kiakarta vetkőztetni magyar jellegéből.

Iskolásgyermekek orth. kóser internátusa

Valláserkölcsi nevelés, korrepetálás, német társalgás. Az összes iskolák közepében. Kiténő referenciák:

Virág Gyuláné, Budapest, VI., Ó-ucca 42,

Goethe és a Biblia

Goethe, a legnagyobb német költő rajongója volt a Bibliának. A Buenos-Aires-ben megjelenő Mundo Israelita cikket közöl M. T. *Liftenstein* tollából, melyben a szerző zsidóknak és a zsidóságnak Goethe fejlődésében játszott szerepével foglalkozik.

— Egy univerzális szellem, mint amilyen Goethe volt, — állapítja meg a szerző —, nem hagyhatta figyelmen kívül a Bibliát, sőt nem vonhatta ki magát hatalmas befolyása alól sem. A Biblia értette meg vele, hogy minden költészetet népszerű mezbe kell öltöztetni. És a Biblián át nyilatkozott meg neki az isteni szellem legteljesebb pompájában.

Goethe lefordította görögből — németre az Énekek Énekét. A biblikus szöveg eredetisége védte meg korának divatos rokokó befolyásától és tette láthatóvá szemeit a természet számára. Ezekből a körülményekből származott *Goethe nagy tisztelete és rendkívüli nagyrabecsülése a zsidó nép számára*, amelyet nem csökkenthetett annak a sívár nyomornak látása, melyben Frankfurt zsidósága snyalódott. Mint a weimari udvari színház igazgatója *megtiltotta egy darab előadását, mely a zsidó erkölcsöket gúnyolta*.

Másfelől meg kell emlékezni *Goethe és Spinoza lelki rokonságáról*. Ha igaz, hogy Spinoza nem volt a zsidó doctrina hiteles képviselőjének tekinthető, annyi bizonyos, hogy *Goethe attól a nagy zsidó gondolkodótól kapta filozófiai világszemlélete alapjait*.

Meg kell végül emlékezni arról a nagy tiszteletéről, amely Goethet a frankfurti és prágai zsidó községben övezte, ahova többször ellátogatott: a régi temetőkbe, melyek sírjai között a középkor zsidó életének emlékeit kereste

— Új **Szentírás fordítás** jelent meg a leghívatottabb magyar zsidó bibliafordító közreműködésével 4 gazdagon illusztrált kötetben, dr. Frenkel Bernát vallásitanár (Budapest, XIV., Szabó J.-u. 14.) szerkesztésében és kiadásában. A bíráló a legnagyobb elismeréssel fogadta ezt a család és az ifjúság részére hézagpótló munkát. Minden zsidó családban ott kell lennie. Megrendelhető minden könyvkereskedőnél. A legértékesebb *Chanuka-ajándék*.

Ezt olvastam...!

Irtá: DÉNES BÉLA

A fenti címmel a napokban vezérek jelent meg az *Ujság*-ban, melyet *Zsolt Béla* írt. A cikk nemcsak vezérek volt miatt, nemcsak azért, mert írójának egyik legjobb publicisztikai műve, de mindezen felül is, roppant feltűnést és hatást keltett. Akárhogyan találkozik az ember, rögtön azazza lkezd: olvasta *Zsolt Béla* cikket? Sajnos, előttünk, zsidó felekezeti lap munkatársai s olvasói előtt a cikk állításai nem újak, a cikk követelése nem meglepetés, ami természetesen nem kisebbíti *Zsolt* cikkének érdemeit és — szükségességét.

Zsolt Béla ugyanis ragyogó okfejtéssel kimutatja, hogyha már a magyar közélet a kapitalizmust a zsidókkal azonosítja s a kapitalizmus hibáit vagy bűneit így a zsidókban összpontosítja, úgy elsősorban a zsidóság érdeke, hogy testületi vezetői ne a kapitalizmus vezérférfiaiból kerüljenek ki. Mint elsőrangú fogalmazásban írja: *Szüntessék meg azt a hiedelmet, hogy a zsidóság legjellegesebb arca a kapitalista arc!* És cikke végén, népszerű befejezésként: *Alkalmat kell adni a magyar népek, hogy ráeszméljen: a kispolgári, proletár és nincstelen zsidóság ugyanúgy nem azonos gazdagaival, ahogyan a kisgazda, a szellér és a földtelen nem azonos a latifundiumos gróffal. Meg kell értetni a magyar néppel, hogy a mellékutcai szoba-konyhás lakás ugyanolyan elérhetetlen távolságban van a villától, mint a kunyhó a kastélytól.*

Mindenhhez nekünk vajmi kevés hozzátennivalónk van, hiszen minden egyes lapszámunk tanubizonyosság amellet, mi is ezt követeljük és már hosszú évek óta követeljük. „A szellem vezessen”, mondja *Zsolt Béla* és talán nem is sejtí, hogy milyen heroikus harcot vív néhány maroknyi szellemi ember éppen e követelés megvalósulásáért és megvalósításáért. *Zsolt* nem vonja kétségbe e kapitalista vezérférfiak adományozó és adakozó hajlamait, saját tapasztalatai alapján még azt is elismeri és állítja, hogy közülük nem egy egyáltalában nem kereste és ke-

resi az érvényesülést. Elismerjük: így van! Ám *Zsolt*, aki bizonyval nem járatos a felekezeti dzsungelben, nem tudja, mit jelent egyeseknek és éppen azoknak, akik ezt érvényesülést nem keresők *árnyékában csak s nevükben tesznek, a hatalom gyakorlása és — bitorklása*. Ellenük küzdöttünk eddig is s ellenük küzdünk a jövőben, mert véleményünk szerint a magyar zsidóság legnagyobb kártévői között ők is helyet foglalnak.

Különben a *Magyar Statisztikai Szemle* most megjelent legutóbbi száma megint rácafol néhány általánosán, még zsidó körökben is hangoztatott állításra. A visszakerült Felvidék zsidó lakosságát ugyanis egyesek, mert érdekeiknek éppen ez felelt meg, 120, sőt 150 ezerre becsülték s azt állították, hogy a magyar zsidóság 5%-os aránya emiatt erősen leromlott. Nos, a *Statisztikai Szemle* szerint: *Az egyes felekezetek erőállományán a csonkaország megnagyobbodása nem sokat változtatott, bár a görögkeleti és a zsidó vallású lakások aránya valamelyest megnőtt.*

A hivatalos statisztikai adatok szerint, melyeknek alapja a csehék által végzett 1930-as népszámlálás, az 1.029 ezer visszakerült lakos közül 78 ezer zsidó vallású. Minthogy azonban ezek közül bizonyára sokan nem tartoznak az őslakosság sorába, hanem Csehszlovákia más területeiről odavándoroltak s így most újból eredeti lakóhelyükre lesznek kénytelenek visszatérni, ezért bátran állíthatjuk, hogy a visszakerült területen nem lesz több zsidó 65—68 ezernél. Fontos ezt tudni, mert ezeknek az adatoknak ismeretében talán elejét lehet venni bizonyos propagandának s nyugodtan lehet hangoztatni, hogy a magyar zsidóság összáránya a Felvidék visszakerülése után sem változott!

És végül hadd szóljak *Komlós Aladár*-nak egy rövidségében is tömör és sokatmondó tanulmányáról, mely egy jólszerkesztett kis évkönyvveszkében látott napvilágot és éppen a „vezessen a szellem” jegyében ad pontos helyzetképet a magyar zsidó író útjai-

ról. Bizony, ez a helyzetkép végtelenül lesújtó s erről nem a magyar zsidó író tehet legelsősorban. Az a magyar zsidó író, aki bizony nem vezérkedhetik a magyar irodalomban, mint elődei annakelőtte, egyszerűen azért, mert az irodalomba való bejuthatásnál ma nem a tehetséget, hanem a születési bizonyítványt, esetleg a protekciót nézik. Így azután előadódik az a groteszk helyzet, hogy a protekciókban gazdag, de tehetségben mérsékelt ellátott zsidó író mégcsak ismeri a zsidó közönség, ellenben a valóban nagytehetségű magyar zsidó íróval szemben vagy hallatlan averzióval viseltetik, mint-hogy ezek az írók nem tesznek, mert nem tehetnek lakatot a szájukra, vagy — egyáltalában nem is tudnak róluk s így az ilyen művészt a keresztény s nemkeresztény *szakmabelieken* kívül kutya sem ismeri.

Mert jelenleg az a helyzet, hogy egyetlen sajtóorgánium van zsidó kézen, viszont zsidó kiadó a Taboron kívül nincs, a Tabor működése ellen elég a kifogás, bár ennek is 90%-nyira az az oka, hogy eddigelig a Tabor sem tudott áthatolni a zsidó közönyön. És kérdés, vajjon áthatol-e valaha is?

Zsidó íróknak, művészeknek, kiadónak egészen előlről kell kezdeni a munkát s szigorú szerveztségben. A középkor elején a pogány tömegeknél történő Igehirdetés munkáit kell szem előtt tartanunk. Ne higyük, hogy a zsidó tömegek intelligensek, olvasottak.

Komlós Aladár felsorolja az okokat, amiért a magyar zsidó író nem állhat a magyar irodalom élesoportjában lévők között. Mi a magunk részéről még ezen felül is tudunk okokat s közöttük a leg-súlyosabb: *a hivatalos zsidóság hivatalos irodalmi szerrei és szervezetei valósággal melegágyai a dilettantizmusnak!* A magyar irodalom egyik rákfenéje a komoly, független kritika hiánya, vagy mellőzött volta, a zsidóság pedig egyszerűen nem bírja elviselni a kritikát semilyen téren, de pláne irodalmi, művészeti kérdésekben. Ezt a dilettantizmust kell elsősorban kiirtani, komoly művészeti s irodalmi kritikát megteremteni s aztán...

Aztán... „vezessen a szellem”!

HIREK

NAPTÁR

1938 december 15, csütörtök — kiszlév 22 — dec. 16, péntek — kiszlév 23 (szombat bejöv. 3.57) — dec. 17, szombat (hetiszakasz: Vajécév, haftóra: Kó omar hasém, újhold kihirdetése, chanuka-gyertya gyűjtása, szombat kimen: 4.42) — dec. 18, vasárnap — kiszlév 25, chanuka 1. napja — dec. 19, hétfő — kiszlév 26, chanuka 2. napja — dec. 20, kedd — kiszlév 27, chanuka 3. napja — dec. 21, szerda — kiszlév 28, chanuka 4. napja — dec. 22, csütörtök — kiszlév 29, chanuka 5. napja — dec. 23, péntek — Tévész 1, Ros chódés Tévész, chanuka 6. napja (szombat bejöv: 4 óra) — dec. 24, szombat — Tévész 2 (hetiszakasz: Mikéc, haftóra: Roni Vöszimchi, Sabosz Chanuka, chanuka 7. napja, szombat kimen: 4.45) — dec. 25, vasárnap — Tévész 3, chanuka 8., utolsó napja, Zósz Chanuka — dec. 26, hétfő — Tévész 4, — dec. 27, kedd — Tévész 5 — dec. 28, szerda — Tévész 6.

— **Felkérjük mélyen tisztelt olvasóinkat, hogy esedékes előfizetési díjaikat mielőbb kiadóhivatalunk címére (Budapest, VII., Erzsébet-körút 18.) juttatni sziveskedjenek.**

— **Eljegyzés.** Pollák Illés (Budapest) eljegyezte Adler Magduskát (Óbuda). Minden külön értesítés helyett.

— **A budai hitközség közgyűlése.** December 28-án tartja a Budai Izr. Hitközség közgyűlését (Zsigmond király-útja 49. I.), melyen a hitközség költségvetését tárgyalják.

— **Megjelent a Pesti Izr. Nőegylet naptára.** A napokban hagyta el a sajtót a Pesti Izr. Nőegylet naptára az 1939. esztendőre, melynek jóvedelmét a Nőegylet által fenntartott Leányárvaház céljaira fordítják. A tetszetős kivitellű naptár rendkívül gazdag tartalmából kiemeljük: Munkácsi Ernő dr., Reichardt Piroska, Szép Ernő, Zsolt Béla, Keeskeméti György, Kóbor Tamás, Vészi József, Patai József dr., Pap Károly, Gerő Ödön, Dénes Lajos dr., Várnai Zseni, Füst Milán, Szemere Samu dr., Palotai Boris, Léderer Emma dr., Komlós Aladár,

Szabolcsi Bence értékes írásait. A Naptár megrendelhető a Nőegylet irodájában: Budapest, VI., Desseffy-utca 41. Telefon: 113—166.

— **Chanuka ünnepély a MIKÉFÉben.** A Magyar Izr. Kézmű- és Földművelési Egyesület december 18-án, vasárnap d. u. 5 órai kezdettel otthonának templomában (XIV., Hermina-út 35/d.) chanuka-ünnepélyt tart. Az ünnepi beszédet dr. Hevesi Simon vezető főrabbi, az egyesület díszelnöke tartja. Az ünnepély után kiváló művészek közreműködésével templomi hangverseny lesz. Az elnökség kéri az Egyesület barátait, hogy töltsék körükben a chanuka estét.

— **Érdemes-e hirdetni?** Ezt fényesen tudja bebizonyítani *Leopold Gyula* hirdető vállalata, Budapest, VII., Erzsébet-körút 39., hol elsőrendű, nagy cégek összpontosítják reklámjaikat. E megbízható *modern* hirdető iroda nem sablonosan, hanem individualisan, több mint *négy évtized alatt szerzett tapasztalatokkal* és tanulások célszerű felhasználásával irányítja, intézi a propagandát. *Odaadó lelkiismeretességgel* és felülmulthatatlan pontossággal teljesíti a rendeléseket és főtörekvése, hogy a reklámozás minél jobban sikerüljön és az eredmény biztos legyen. Telefon: 142—155.

— **Szalkai Géza** dr. lábápoló (pedikűr). Hygienikus, modern, szakszerű tyúkszemvágás és lábápolás. Hívásra házhöz jövök! Budapest, XI., Kruspér-utca 6, f. 11.

— **A Cionista Szövetségben** megkezdődött a hébernyelvű szeminárium erősen haladók részére, szombat délutánként ½ órai kezdettel a Nordau-teremben (Andrássy-út 67. I.). A résztvevők a modern héber irodalom egyes kiváló alkotásait közös munkában dolgozzák fel, szakszerű vezetés mellett. A szeminárium április végéig tart. Jelentkezés a titkárságnál 8—1 és 3—6 óra között. Telefon: 126—902. Részvételi díj a kurzus egész tartamára 8.— P. a M. C. Sz. tagjainak és ifjúságnak 4.— pengő.

zett és ma is aktív tagja a Pesti Chevra Kadisának, ahol az elnökhelyettesi tisztet tölti be.

— **Sussmann Viktor** — **anyakönyvezető rabbi.** A budapesti orth. izr. hitközség november 27-én képviselőtestületi ülést tartott, melyen óbudai Freudiger Ábrahám hitk. elnök indítványára Sussmann Viktor rabbit egyhangúlag a hitközség anyakönyvezető rabbijává választották.

— **Előzetes értesítés.** A Magyar Cionista Szövetség szerdai kultúrelőadás-sorozatában dec. 21-én, este 8 órai kezdettel nagyszabású *zsidó népdalestet* rendez *Kuti György zsidó kamara-kórusának* és *Radó Márta* zongoraművésznőnek közreműködésével. Bevezetőt mond *Upor Györgyi*.

— **Házitanítás.** A zsidó szülők figyelmét felhívjuk arra, hogy állástalan okl. tanítók, tanítónők, tanárok szerény díjazásért vállalják elemi és középiskolai tanulók korrepetálását, valamint egyes tárgyak (nyelvek, matematika, zene, rajz, bármilyen-előkészítés stb.) oktatását. Orsz. Izr. Tanítóegyesület, VII., Wesselényi-u. 44. Telefon: 144—805.

— **Ú héber-kurzusok kezdődnek** a Magyar Cionista Szövetségben kezdődnek és haladónak. Jelentkezés a M. C. Sz. titkárságánál hétköznap 8—1 és 3—6 óráig. Telefon: 126—902. A kurzus három hónapig tart, díja a kurzus egész tartamára 5 pengő.

— **Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat felolvasó ülése.** November 30-án tartotta az I. M. I. T. évadnyitó felolvasó ülést. *Wertheimer Adolf*, az I. M. I. T. elnöke, lelkes szavakkal emlékezett meg a Felvidék visszaesatolásáról kulturális és művészi vonatkozásairól. Az első felolvasó *Léderer Emma* dr. volt, aki nagy szaktudással értekezett a zsidóság gazdasági szerepéről az Árpád-házi királyok korában. *Fenyő László* három költeményét olvasta fel általános tetszés mellett. *Goda Gábor* „A halál angyal” e. novellájával gyönyörködtette a hallgatóságot. A nagyszámú és előkelő közönség lelkesen ünnepelte az előadókat.

Az idei nagy karácsonyi occasio

alkalmából rendkívül nagymértékű árleszállítással hozzuk forgalomba legjobb minőségű. kosztüm, kabát, ruhakelméket fémszálás anyagokat valamint selyem, bársony és mosó áru újdonságainkat.

SPITZ HERMANN, VII., Erzsébet-körút 34. sz.

Szombat és ünnepnap zárva.

18.-án vasárnap egész nap nyitva.

UTLEVÉL KÉPEK azonnali

2 drb rendelésnél darabja

FOTO PÁRISI 48 fill.

PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ-ban

SPECTATOR NOTESZÁBÓL

Az előljáró ur
kikeresztelkedésre
jelentkezik

Allitólág megtörtént.

(Színhely: egy dunántúli rabbiná-tusi hivatal előszobája. Idő: 1938 november. Szereplők: 1. Az előljáró úr két tanújával. 2. a sammesz. 3. kikeresztelkedésre jelentkező férfiak és nők)

Az előljáró (köszönés nélkül nyit be és öntudatos, határozott lépésekkel egyenesen a rabbi szobája felé tart, két úr a kíséretében.)

Egy férfi (a sammeszhoz): Hát kérem, miért vártunk számmal a zsebünkben mi hetekig, minék tör-tük magunkat számért és miért ál-lunk most is itt számmal a zsebünk-ben órákig sorba, ha vannak, akik minden ceremónia nélkül egyszerre a főtisztelendő úr elé juthatnak?

Egy nő: Hja, aki előljáró az nem jöhet utánunk, az itt is előljár. Vagy nem?

A sammesz: Kérem, a rend fenntartást tessék csak rámbizni. Azért vagyok én itt. (az ajtóban elállja az előljáró útját). Szabad kérnem, mi a száma?

Az előljáró: Nekem nincs számom. A rabbihoz akarok bemenni.

A sammesz: A főtisztelendő úr-hoz itt csak számmal lehet bejutni. Tessék előbb számot szerejni és ak-kor idejönni, azt hiszem, 1939 augusztus végén, amikorra az a szám szólni fog, akkor bemehet.

Az előljáró (idegesen): Ne okvetetlenkedjék, menjen innen, hadd megyek be.

A sammesz: Uram, nem engedhetem, nekem ez az előírásom. Aki ki-térni jelentkezik, az előbb számot tartozik szerejni. Mint volt előljáró tudhatja és nem kívánhatja...

Az előljáró (dühösen félrelöki: Eh, ne fecsejjen már (benyit a rab-biszobába, a két tanu utána. A sori állók zúgolódnak.)

Egy férfi: Látja öregem, a kité-réshez is érteni kell. Mi itt órákig ácsorgunk, ő — jön, lát és győz.

Egy nő: Valószínűleg az előljáró-sághoz is ilyen fellépéssel jutott.

A sammesz: Haj, haj, én csak egy egyszerű sammesz vagyok, de any-nyit mondhatok, maguknak, hogy az ilyen emberek hiába is keresztel-

kednek ki a vallásukból — a chü-péből úgysem lehet kikeresztelkedni. Az mindig árulójuk lesz.

Az előljáró (diadalmasan jön ki a tanuival): Na, ez is megvan. Egy téglá esett le a szívről. (Tanuival köszönés nélkül el).

A sammesz: Látják kérem ezt az embert? Téglát mondott, őseinek

egész sora valóban téglát hordott a zsidóság erős várának fölépítéséhez. Most neki már téglá esik le a szívé-ről, hogy kikeresztelkedhetett. És holnap talán már a neve is Téglássy lesz, két s-el és ypszilonttal. Persze! De azért, hiába uram, hiába! A chü-péből nem lehet kikeresztel-kedni... En mondom..., Nem lehet!

Ipolyság... Hont vármegye...

Írta: GÁLOSI SOMA

II.

Megismerkedtünk csakhamar az ipolysági zsidó iskolával, odajáró gyermekünk révén. Schlesinger Lipót igazgató-tanító vezetése egy régi, kiváló pedagógiai tehetséggel bíró jeles, hebreista lelkes munkáját jelentette. Az alispán három leánya, az árvaszéki elnök, tisztifőorvos gyermekei ültek az időben a zsidó tanulókkal egy padban, valaminthogy a keresztény intelligencia egy része generációkon át odajáratta gyermekeit.

A pedagógus-tehetség benne volt a Schlesinger-családban. Az akkor még szeminarista, későbbi debreceni főrabbi fiú is nagyszerűen tudott tanítani. Ismerték ezt a tehetségét az intézetben, melynek díszje volt, talán azt a nagy vágyát is, hogy rabbiszeminárium tanár lehessen, mégis valahogy úgy alakultak az akkori viszonyok, hogy a leghivatottabbnak nem jutott katedra. Mi azonban megfigyelhettük az ő oktatási tehetsége eredményeit.

Groszmaan főrabbihoz vetődött egy felvidéki fiú, kit ott fogott bachurnak. Nem tudott az héber-n kívül más rendes nyelvet. Magyarul írni olvasni a paplányok tanították meg pár óra alatt és néhány hét múlva „honti da-lokat” írt. Csodás költői tehetség volt benne. Ha papjától könyvet kapott tanuláshoz, már is héber verset írt bele. Schlesinger mint szeminárium hallgató hazajövé-n, felfedezte ezt a tehetséget, kezdte tanítani a négy gimnázium tan-tárgyaira és két hónap múlva le-vizsgáztatta és felvétette a szem-ináriumba. Már mint a II. vagy III. évfolyam tanítóját hozta el hozzánk ezt a fiatalembert, ki

élenk beszélgetéssel és — Ady-versek héber fordításával szóra-koztatott bennünket. Már akkor irodalmi összeköttetései voltak és így nem hajadzott neki fizikából, matematikából készülni a más-napi leckékre. Ott is hagyta az intézetet, Berlinbe ment és ren-geteg nélkülözés, a világháború-ban való katonáskodás, orosz fog-ság alatt lett belőle: Avigdor Ha-meiri, a világhírű zsidó költő.

Ottani időnk alatt is két ba-churfiúval járta a nyári vaká-cióban az erdőt, ambuláner be-léljük diktálva az alsógimnázium tananyagát, szeptemberben be is jutottak a szemináriumba. Persze ezek is földhözragadt szegény fiúk voltak és így az ilyen elő-készítés a képzelhető legönzette-nebb munka volt. Méltó ahhoz, ki később nagyjövedelmű papi álla-sában már a hónap közepére el-költötte fizetését és előlegre so-rult, mert hát szegény emberek segítésére költötte.

Az ipolysági társadalmi élet központját a már száz évnél idő-sebb kaszinó képezte, melynek az intelligencia tagjai valláskü-lönség nélkül. A polgárság és iparosifjúság az Iparoskörben szórakozott. Ez az egyesület ren-dezte minden évben a március ti-zenötödiki ünnepélyt a Fötéren, fáklyás lampionos felvonulással. Könyvtár, sport, táncmulatság, műkedvelői előadások nyújtottak politikamentes szórakozást a ta-goknak. Több mint nyole évig voltam az egylet ügyvezető igaz-gatója és sok derék fiatal iparos művelődésre való készségét ta-nultam megbecsülni.

(Folytatjuk.)

HÁZTARTÁS

Chanukakor hagyományaink szerint tejes ételeket fogyasztunk.

Tejfeles burgonyaleves (4 személyre.)

8 szép burgonyát kockára vágva sós vízben félig megfőzünk, kicsi vöröshagymát teszünk bele, amit ha megfőtt, kivesszünk, vajon rántást pirítottunk és berántjuk s amikor megfőtt 2 deci tejjel összehaburunk.

Túrós csusza.

Félkiló lisztből jó kemény tésztát gyúrunk, kockára vágjuk és sós vízben kifőzzük. A tálba olvasztott vaját teszünk és a kifőtt tésztát beletesszük. 30 deka túrot, 1 tojás sárgájával és 1 deci tejjel jól összekeverünk és a forró tészta alá tesszük. Aki édesen szereti, annak porcukrot tehetünk rá.

Halpaprikás.

1 kiló szép pontyhoz 2 nagyfej vöröshagymát veszünk. A hagymát megreszeljük és hidegvízbe téve jól elfőzzük. Ha jól elfőtt, beletesszük az előzőleg jól megszózott halat és felöntjük hidegvízzel, hogy ellepje. 10 percig főni hagyjuk, majd egy tányérba, tetszés szerint édespaprikát teszünk egy-két szem törött-diót egy kis hidegvízzel összekeverve, ráöntjük a forrásban levő halra, egyszerűen hagyjuk csak felfőni a paprikában és azonnal tálatjuk.

HASZNOS TUDNIVALÓK.

Aranyozott tárgyak tisztítása.

Az aranyozott tárgyakat szappanos vízzel vagy ammóniákkal gondosan törölgetve tisztíthatjuk meg, ez utóbbi esetben azonnal le kell vízzel öblíteni. A füst által bepiszkolódott aranyozásokat pálinkával tisztíthatjuk meg.

Alabástrom-vázák tisztítása.

E kényes dísz tárgyak tisztántartására legcélszerűbb puha fogkeféttel használni, melyet benzinbe mártva, a vázakat piszkos részükhöz jól kikéféljük. A foltok csakhamar eltűnnek, anélkül, hogy a vázák szép, homályos fényében kár esnék.

Kitűnő kézfinomító krém.

6 fillér ára fehér viaszt egy edényben felolvasztunk. Ha felolvad, 20 gramm spermacet, 50 gramm mandulaolajat és 10 gramm rózsavaját habosra keverünk vele és kis porcellánfedés edényben eltesszük. Págyott kezet is gyógyít.

Az egyedüli orthodox baromfiüzlet Budán

Állandóan itteni vágású baromfi raktáron
Díjazta hazhozállítás
telefonrendelésre is.

Friedmann D. Margit-körút 7. szám
Telefon: 15-18-97

A szegény Baruch tanácsot ad

Irta: PETERDI ANDOR

A szegény Baruch, akiről ezúttal históriát mondok, egy nagyon öreg kéregető zsidó volt, amikor még szabadfoglalkozás volt a kol-dulás. Egy öreg pesti átjáróház kapujánál állt, télen csak úgy, mint nyáron s hívei ott adogatták neki az alamizsnát. Az öreg Baruch senkitől nem kért semmit, ő csak köszönt, minden rendes embert meg-süvegelt. Nem törődött azzal, hogy egyesek, sőt a legtöbben nem is hederítettek a köszöntésére... Már megszokta ezt. Elég volt az ő számára, ha minden tizedik ember két fillérral visszaköszönt neki. Baruch ezzel nagyon meg volt elégedve.

Úgy gondolta — mit várhat többet ettől a világtól egy öreg zsidó, aki már csak Isten kegyelméből morzsolja utolsó napjait. Megért ő már ennél jobb és rosszabb időket is. Valamikor kereskedő volt, igaz, hogy csak vásároló — de szépen megélt a maga emberségéből, de megöregedett, elhaltak mellőle barátai, rokonai s úgy maradt vissza itt, mint egy vén fa, amely túlélte az erdőirtást.

Most aztán, hogy a kéregetést törvény szabályozta, már nem állhatott az öreg pesti ház kapujánál, hanem megindult és ment, csak úgy, mint a többi járókelők. Csak hát ő nem tudta, hogy merre és minek vegye az útját? Néha be-be fordult egy-egy kereskedőhöz, aki régi támogatója volt s úgy verbuválta össze az élethez szükséges obulúkat.

Most aztán valami esoda történt vele. Az ő emberei a „nedóve” mellett még szóba is álltak vele. Egy-egy szót ejtettek hozzá. Megkérdezték hány éves? Mi volt fiatalabb éveiben s még azzal is kitűntették, hogy az egészségi állapota iránt is érdeklődtek. Így tudták meg az emberei, hogy ez a Baruch nem is olyan buta ember, sőt egyes feleleteiből azt vették ki, hogy ez az öreg egy nagyon bölcs ember, akivel néha érdemes is szóba állni.

Így került ő beszélő viszonyba nem egy módosabb adakozójával.

És szóba hozták előtte a mai időket, a zsidók sorsát, a nagy vonulást és mindazt a kavarodást, ami most a világot betölti.

Baruch nyugodtan megválaszolt ezekre a dolgokra. Őt nem zökken-

tette ki semmi a nyugalmából. Nem félt, nem riadozott, csak bólogatott ősz fejével, néha megsímogatta szakállát s így szólt:

— Mit gondolnak maguk, hogy olyan egyszerű valami az „zsidónak” lenni. Ezért meg kell fizetni, meg kell szenvedni! Aki zsidó, annak tűrni kell, mert ez az ő földi rendeltetése. Ennek a szenvedésnek van célja és hogy miféle célja van, arra csak Isten felelhet. És fog is rá felelni, ha itt lesz az ideje az Ő megnyilatkozásának.

Többet erről nem is beszélt, a filéreket zsebre vágta és odább állt.

Így került egyszer egy szófukar adakozója elé, aki soha vele nem állt szóba. Odaadta neki a garasokat s ezzel elintézte Baruchot. Ez a szófukar ember is beszédre olvadt, amikor egy alkalommal Baruch megjelent előtte.

— Na Baruch — szólt a gazdag jőve —, hogy megy a te sorod mostanában?

— Köszönöm a kérdését jó uram — szólt tisztelettelően Baruch — egyformán mulnak az én napjaim és ez jól van így. Aldom a Mindenható, ha este lepihenhetek és áldom, ha reggel felébredek.

— Nos és a mai idők nem neheznek a lelkedre?

— Jó uram — felelt rá Baruch — a mai idők olyanok, mint a tegnapiak, meg a tegnapié. En semmi változást nem tapasztalok. A mi számunkra az idők nem változnak. Igazán megszokhattuk már az üldöztetést! Éppen elég régen tart. Te jó uram, úgy meglepődsz ezen, mintha semmit sem tudnál a mi hatezeréves multunkról. Pedig hát meg vagyon írva, a mi szent könyveinkben. Olvashat-

Síremlékek
a legolcsóbb árban
LŐWY-nél
BUDÁN

II. Fő-u. 79. Tel.: 15-15-81.
Fióközet és telep III. Bécsi-út.
A trolibusz indulási állomásától 2 percnnyire.

taid jó uram, tanulhattad gyermekkorodban is.

— Ez mind igaz Baruch — szólt a gazdag ember —, de ki gondolta

volna, hogy ma, ebben a civilizált világban is, ez történhetik velünk?

Ez a borzasztó, a kétségbeejtő? Erre gondolj Baruch! (Folytatjuk)

Emlékek

Írta: FELEKI SÁNDOR

(37)

A két Perlmutter fivér

Amikor a múlt század nyolevanes évek legelején a Markó-utcai főgimnázium ötödik osztályába léptem, ott két *Perlmutter* testvért találtam: Izidort és Alfrédet. Mindig választékosan voltak öltözködve, saját fogatuk vitte oda az intézethez s onnan megint vissza lakásukba. Anyjuk dúsgazdag földbirtokosnő volt, akinek Esztergommegyében, Óbélán volt nagy gazdasága. Csakhamar szoros barátság kapcsolta a két fivérhez és sűrűn voltam vendégük a Gyár-utcában levő díszes lakásukon. Együtt készültünk a feladott dolgozatok megoldására. Izidor, aki igen okos fiú volt, mint tanuló bizony nem állta meg a helyét, úgy, hogy az ötödik osztályt háromszor kellett végeznie. Amikor öccse, Alfréd, már a hetedik osztályba járt, ő még mindig az ötödiknek padjait nyomta. Izidor végre ki is maradt az intézetből és sok év után mint világhírű festőművész, *Perlmuth Izsák* név alatt vált tiszteltté és becsültté neve. Egy-más után nyerte el Párisban, Londonban és más nagyvárosokban a művészeti nagy díjakat és mennél ünnepeltebb lett a neve, annál szerényebb lett ő maga. Családjá s főleg szülei-n nagyon vallásosak voltak és ő is nagy szeretettel ragaszkodott mindvégig zsidó hitéhez. Főleg holland paraszt-interieurjei, egyszerű munkásoknak portréi, így a halászoké, bányamunkásoké, de tájképei is nagy értéket képviseltek s egy-egy *Perlmuth*-kép igen tekintélyes összegekért kelt el. Neve mindig a legkiválóbb festőművészek első sorában szerepelt. Egy ízben megkérdeztem, hogy lehet az, hogy ő, aki oly zseniális festőművész, háromszor járta a gimnázium egy osztályát, Mosolyogva válaszolta, hogy neki már akkor az volt a terve, hogy festőművész lesz s attól tartott, hogyha az iskolai tanulmányok elvonják a festéstől nem haladhat pályáján előre. Ezért — mint mondá — főtörekvése az volt, hogy az intézettől kiespiják s ez — tette hozzá nevetve — sikerült is. Vagy tizenöt év előtt rákospalotai villájába vonult vissza s ott festette szebbnél szebb képeit, melyek kivétel nélkül magas áron keltek el.

Hatvanöt éves korában hunyt el, 1932-ben Rákospalotán, a magyar festőművész végtelen kárára. Több gyönyörű képe a Szépművészeti Múzeumban is látható. Végrendeletemben úgy intézkedett, hogy az Andrásy-út 60 szám alatt levő házat a pesti izraelita hitközségnek hagyja — oly feltétellel, hogy amíg egyetlen lánya — aki egy török herceg felesége lett — él, a ház haszonélvezete őt illeti. Most az a furesa helyzet állott elő, hogy a heregnő a pesti izr. hitközség tulajdonát képező palotát a magyar nemzeti szociálista (hungarista) pártnak adta bérbe, mely mint ismeretes a zsidóság irányában való nem barátságos érzelmeiről. A párt most a ház egy részének lakásait az ugyanilyen érzelmű „Magyarság” lapnak adta bérbe, mely napilap ugyanoly érzelmekkel viseltetik a zsidóság irányában, mint a hungarista párt. Az izr. hitközség mit sem tehet, mert a művész leányainak joga volt annak kiadni a házat, akinek kívánta. De egyébként is valószínű, hogy mikor azt a hungarista pártnak bérbeadta, nem tudta, hogy egy szélsőséges politikai pártnak adja ki.

A fiatalabb *Perlmuth* fiú, Alfréd, nagy műveltségű és nagy ambíciójú volt. Amikor a gimnázium padjait együtt koptattuk, Alfréd barátom, mikor a gimnáziumból távozott, mindig így szólt iskolatársaihoz: „Gyere, haza vizlel a tocinak!” Tudniillik akkoriban kissé pőzén beszélt s a kocsit „tocinak” ejtette ki. Azóta neve helyett mindig „Tocinak” neveztük. Jogi tanulmányának elvégzése s a doktorátus megszerzése után a magyar kir. szabaddalmi bírósághoz került, hol csakhamar szabaddalmi bíró lett. Ezt a díszes állását néhány év előtt történt elhalalozásáig nagy szaktudással töltötte. Ő is, mint bátyja, megmaradt lelkes magyarnak és lelkes zsidónak.

A két érdemes, jeles férfi emléke meg fog maradni és a *Perlmuth* Izsák név a festőművészet történetében és képeiben örökké élni fog.

(folytatjuk)

Fizessen elő

A „ZSIDÓ ÉLET”-RE

GYORS HIRDETÉSEK

E rovatban egy szó 10 fillér, vastagabb betűvel 20 fillér. *legkisebb hirdetés 10 szó.* Leghelyesebb a hirdetés szövegét levélben, a hirdetés árának megfelelő összegű levélbélyegben a kiadóhivatal címére beküldeni.

ÉRETTSÉGIZETT, harmincnyolc éves, gazdálkodó-pensiotulajdonos vagyok. Dacára a mai viszonyoknak nősülésemet ideális alapon óhajtom megvalósítani. Feleségem, házias, hű segítőtársam legyen, aki ilyen időkben is boldoggá tudja tenni férjét és otthonát. Aki képesnek érzi magát erre, annak levelet a kiadó továbbítja „Együtt egymásért” jellegével.

58 EVES, 180 pengő havi nyugdíjjal rendelkező, jömegjelenésű, munkabíró úriember megnősülne. Elvenne nálnál nem idősebb özvegyasszonyt. „15 ezer pengő készpénzzel” jelgére a kiadóba.

ÜGYVÉDI diplomával benősülnék olyan vallásos családba, ahol jövőm biztosítva volna. „30 éves ügyvéd” jelgére.

VIDEKI GAZDALKODÓ vagyok. Jövődbelimbem nem a gazdagságot keresem, hanem a lelki harmóniát és négy kis anyátlan gyermekemnek szerető anyát. „A pénz nem minden” jelgére.

NÉMI HOZOMÁNNYAL, 4 szoba berendezéssel férjhez mennék 50–60 éves biztos egzisztenciájú úriemberhez. „Őszi boldogság” jelgére.

OKLEVELES TANITÓNŐ, becsületes, lelkiismeretes, szerény igények mellett bármilyen elfoglaltságot keres. „Megélhetes” jelgére a kiadóba.

SZÉPEN KEZIMUNKAZÓ, harisnyajavító úriházakhoz ajánlkozok csekély díjazásért. **Krausz VII.**, Péterfy Sándor-utca 7. III. 8.

NÉMETÜL perfektül beszélő úriú, társalkodónőnek, vagy felolvasónőnek ajánlkozok állandóan vagy napokra. Cím a kiadóban.

LEGOLCSÓBB ÁRBAN divatos női kalapok **Roth** kalapszalónban (VIII., Népszínház-utca 42–44.) kaphatók. — Alakításokat olcsón válalok.

TELJESEN ÚJ Rotarex porszívógép, minden tartozékával együtt, ebédő bronzluster, díszlámpa eladó. **VII.**, Baresay-utca 3. fszt. 1.

GYÖNYÖRŰEN éneklő harzi karnik kaphatók **Gerőfinél**, VI., Szondy-utca 66.

LEGJOBB fűzők **Halásznénál** kaphatók. Erzsébet-krt 23. II.

Legolcsóbban mos, fest, tisztít
Gerőffy gőzmosoda
Szondy-u. 66. Telefonhívó 12-57-67
Legkisebb mennyiségű kilós ruháért is bázhoz kádók.

A szerkesztésért felelős: *Kecskeméti György*.

A kiadásért felelős: *özv. Kecskeméti Vilmosné*.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Erzsébet-krt 18., Tel.: 1-363-61. Springer-nyomda, Bethlen G.-u. 33.